Eksiksiz, Tam Metin

İDEALİST ÖĞRETMEN

BEYAZ ZAMBAKLAR ÜLKESİNDE KİTABININ YAZARI

Grigoriy Petrov

KORİDOR

KORİDOR YAYINCILIK - 340

ISBN: 978-605-9702-62-1

YAYINEVİ SERTİFİKA NO: 16229

MATBAA SERTİFİKA NO: 19039

İdealist Öğretmen

Grigoriy Petrov

© Tüm hakları saklıdır. Yayıncının izni olmaksızın çoğaltılamaz, kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

Editör: Zübeyde Abat

Çeviren: Ayser Ali

Kapak tasarımı: Tuğçe Ekmekçi

Baskı: Ekosan Matbaacılık, İstanbul

EKOSAN MATBAACILIK

Maltepe Mah. Hastaneyolu Sok. No: 1 (Taral Tarım Binası)

Zeytinburnu - İstanbul

Cilt: Ekosan Matbaacılık, İstanbul

1. Baskı: Koridor Yayıncılık, İstanbul, 2017

KORİDOR YAYINCILIK

Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. MB İş Merkezi

No: 14 Kat: 1 D: 1 Zeytinburnu / İstanbul

Tel.: 0212 – 544 41 41 / 544 66 68 / 544 66 69

Faks.: 0212 – 544 66 70

info@koridoryayincilik.com.tr

İDEALİST ÖĞRETMEN

Grigoriy Petrov

Çeviren: Ayser Ali

KORİDOR

İÇİNDEKİLER

1. KARAR.....7
2. PROFESÖR RAÇİNSKİ DELİRMİŞ.....13
3. TATEVO.....19
4. SİHİRBAZ.....25
5. ŞİŞEDEKİ ŞEYTAN.....31
6. YERLİ ELMASLAR: BOGDANOV-BELSKİ.....37
7. PASTEUR'ÜN YARDIMCISI İLE İŞÇİLERİN YOL GÖSTERİCİSİ.....43
8. AYIKLAR ORDUSU.....53
9. İYİ YAŞAM İÇİN KARDEŞLİK.....57
10. DAHA FAZLA AYDINLIK İÇİN, KARTACA DEVRİLMELİ.....63
11. GRIGORIY PETROV HAKKINDA.....67

KARAR

Elli yıl önce Moskova Üniversitesi'ndeki tüm profesörler ve öğrenciler, Moskova'daki tüm eğitimli çevreler olağandışı ve beklenmedik bir durumdan dolayı heyecanlıydı. Genç profesör S.A. Raçinski, profesörlüğü bırakarak kendi aile mülkünün bulunduğu Smolenska eyaletine bağlı Tatevo köyündeki okulda öğretmen olmak için başvuruda bulunmuştu.

Genç olmasına rağmen, Raçinski harika bir bilim adamıydı. Matematik üzerine yaptığı bilimsel çalışmalar hem Rusça hem de Fransızca, İngilizce ve Almanca gibi dillerde basılmıştı. Ülkedeki bilim insanları, bu genç Rus bilim adamına büyük saygı duyuyordu. Raçinski'nin çalışmaları,

engin bilgisi ve derin zihninin işaretiydi. Kendisinden önce hiçbir matematikçinin bilmediği yeni sorular üretiyordu ve bu soruların çözümlerini kendi buluyordu. Avrupa'nın dört bir yanından gelen matematikçiler, Raçinski hakkında şu tarz cümleler sarf ediyordu:

"Bu adam bilime çok şey katacak."

Üniversitedeki öğrenciler genç profesörlerini seviyorlardı. Derse katılım hep yüksekti ve konuşmaları hevesle dinlenirdi. Raçinski sadece profesör değil, gerçek bir üstattı. Birçok diğer profesör gibi sıradan bir akademisyen değildi. Yaşayan, duyarlı bir ruhu ve canlı bir konuşma tarzı vardı. Öğrenciler, Raçinski'den tüm bilgileri anlaşılır bir şekilde alıyorlardı. Zihninin netliğinin, düşüncelerinin derinliğinin, öne sürdüğü kanıtların güzelliğinin ve ortaya çıkan sonuçların keyfini çıkarıyorlardı. Evrenin felsefi güzelliğini, insan zihninin güzelliklerini anlamayı öğreniyorlardı; her şey çok mantıklı, ölçülebilir, hesaplanabilir ve belirlenebilirdi.

Raçinski'nin Moskova Üniversitesi'nde profesör olmasının üzerinden on yıl bile geçmemişti ki, öğrencilerinden üçü profesör oldu. Daha şimdiden boynuz kulağı geçecek gibi görünüyordu.

Ve üniversitenin gururu, Avrupa'daki matematikçilerin umudu olan bu bilim adamı, gönüllü olarak profesörlük çalışmalarını sonlandırmaya karar verdi. Neden? Bilinmeyen bir köyde, sıradan bir öğretmen olmak için. Moskova'daki

tüm entelektüel kesim şaşkınlık içindeydi. Birçoğu şöyle diyordu:

"Aslında, matematikçiler her zaman biraz anormaldir. Dikkatleri dağınıktır. Hayatı anlamazlar. Raçinski ise tamamen aklını kaybetmiş."

Üniversitenin rektörü ona öfkeyle yaklaşıyordu:

"Ne yaptığınızı sanıyorsunuz? Küçük bir çocuk gibi, ıssız adaya düşen Robinson rolü oynamak da ne demek! Güzel kariyerinizi mahvetmek üzeresiniz."

Arkadaşları ise onu suçlayıp azarlıyorlardı:

"Yapmayı düşündüğün şeyin aptalca olduğunu anlamalısın. Kimsenin buna ihtiyacı yok. Senin köyündeki, ne senin yeteneklerine ne de eğitimine sahip, lise mezunu herhangi bir öğretmen bunu yapsa kabul edilebilir. Üniversitede matematik profesörüsün ve ilkokulda öğretmen olmak istiyorsun! Bu, bir üniversiteyi soymak, büyük bilim adamlarının yazılarını ateşe atmak gibi bir şey! Elindeki bilgilerle ücra diyarlarda ne yapabilirsin ki… Sahip olduğun bilgileri uçurumdan aşağı atıyorsun."

"Bir noktada yanılıyorsunuz," diye yanıtladı onları, Raçinski. "Ben, bunca bilgi ve yeteneğimi sizin dediğiniz gibi uçurumdan atacak değilim, bunlarla insan ruhunun derinliklerinde yeni bilgiler ve yetenekler keşfetmeye gidiyorum. Yeryüzü derinliklerinden petrol çıkarılmak istendiğinde, yeri delmekle kalınmaz, bazen çok derine gitmek gerekir. Bu oldukça zahmetli ve pahalıdır.

Ben de binlerce yıldır büyük yeteneklerin atıl kaldığı halk ruhunun derinliklerine ulaşmak istiyorum. Bilirsiniz, kedi ve köpek yavruları ilk doğduğunda kördür, hiçbir şey görmezler ve gözleri sonradan açılır. Bu minik yavrular bütün hayatları boyunca kör kalsaydı, ne olurdu? Şu anda yüz milyonlarca kör kalmış insanı düşünün. Neredeyse hiç gelişmemiş, birçok doğal yeteneğe sahip insanlar. Dünyanın en büyük yazarlarının bulunduğu bir ülkede okuyamayan milyonlarca insan var. Yüz milyonun altmışı okuma yazma bilmiyor. Okul sayısı çok az. Okulun bulunduğu yerde ise iyi öğretmenler yok. Bir şeyler öğretseler bile, papağan gibi ezberletiyorlar. İnsanlara düşünmeyi öğretmiyorlar. Hayatın anlamını çözmeyi öğretmiyorlar. Halk ruhunun gücünü hissettiremiyorlar. Ve milyonlarca insan, tıpkı milyonlarca dönüm verimli toprağın el değmeden ıssız bırakılması gibi, kendi haline bırakılıyor.

Etrafa kulak verdiğinde sadece övgü duyuyorsun. Halkın zihnini övüyorlar. Halkın hazinelerini övüyorlar. *Toprağımız gerçek bir maden, içinde her şey var: Kömür, demir, tuz, yağ, bal... Göz alabildiğine orman, şelale, fabrikalar için işgücü,* vesaire, vesaire…

Bunları işittiğimde ruhumda acı ve tiksinti hissediyorum. Övgülere bakılırsa her şey var ve aslında özünde hiçbir şey yok. Toprak zengin ama bu topraklarda olan insanlar neye ihtiyaç duyuyorlar? Hiçbir şey üretmiyor, sadece satın alıyorlar. Yabancıların ürettiklerini tüketiyorlar. Makineleri satın alıyorlar; yünü, ayakkabıyı satın alıyorlar. Cam, ilaç,

sabun, canlı hayvan ve ekmek için tohum… Kağıt, mum, mürekkep satın alıyorlar.

Neyi satın almıyoruz, söyleyin? Kendi başımıza ne üretiyoruz? Kurşun kalem, iğne, iplik, düğmeler – onları da yabancılardan alıyoruz. Söylemekten utanıyorum, ancak yabancıların düğmeleri olmasaydı, kıyafetlerimizi giyemezdik. Yabancı mendiller olmasaydı, yüzümüzü silemezdik. Yabancı kaşıklar, çatallar, bıçaklar olmasaydı, neyle yemek yiyecektik. Kendimize ait hiçbir şeyimiz yok. Her şey yurtdışından ithal ediliyor. Her şey pahalı. Ödeyemezsek, kredi çekiyoruz. Bir yandan pahalılıktan şikayet ediyoruz, diğer yandan sürekli övünüyoruz.

Güya bizim toprağımız en verimlisi, en büyüğü. Güya her şeye sahibiz. Aynı şey halk için de geçerli. Milyonlar, on milyonlar, yüz milyonlar okuma yazma bilmiyor. Zihinsel olarak körler. Yüz milyonluk halk, gözleri henüz açık olmayan kör bir köpek yavrusu gibi. Hem de bir, iki hafta değil, yüz, beş yüz, bin yıl boyunca kapalı. Ne korkutucu! Köy halkının kırsalda nasıl yaşadığına bir bakın. Evler küçük, karanlık, nemli. Küçük pencereli ve alçak tavanlı.

Böyle evlerde yaşam da kendileri gibi, kirli, soğuk, tiksindirici. Erkekler, tıpkı hayvan krallığındaki gibi, kadınlarına karşı kabalar. Yabaniler gibi en pis kelimelerle tartışıyorlar ve küfrediyorlar. Sarhoşlar. Bütün bölgelerde halk tüberküloz, frengi, trahom gibi hastalıklardan kırılıyor. Her

yıl, Rusya'da on binlerce kişi trahomdan dolayı kör kalıyor. Yüz binlerce çocuk kızıl, çiçek hastalığı yüzünden ya da sadece kötü bakıldığı için ölüyor. Ve biz övünerek, *Halkımız yetenekli, akıllı, gelişmiş. Halkımız iyi, nazik, soylu,* diyoruz."

PROFESÖR RAÇİNSKİ DELİRMİŞ

Kısa bir sessizlikten sonra bir kez daha "Ve tüm bunlar doğru, kabul ediyorum," diye ekledi profesör. "Petrol yerin altında ve yeryüzü petrol bakımından çok zengin, ancak çok derinlerde. Erişmek için uzun ve zorlu bir kazı süreci gerekiyor. Aynı şey dünyadaki tüm diğer zenginlikler için de geçerli. Halkın manevi zenginliği için de... Kömür, tuz, demir, kendi kendine yeryüzüne çıkmıyor, kazılarak çıkartılıyor."

"Ben de halkın zihninin ve vicdanının madenine gidiyorum," dedi Raçinski.

Daha sonra uluslararası akademi mensubu olan başka bir genç, Jeolog Pavlov, "Söylediğinizin bir anlamı yok," diyerek sözünü kesti. "Sizin yeriniz madenlerde değil. Siz mü-

hendissiniz, madenci değil. Şu bilge sözü hatırlayın: Büyük gemiler, büyük sularda yüzer. Siz okyanusta yüzmek için yaratılmış dev bir gemisiniz, nehrin bir kenarından diğerine yolcu taşıyanlardan olamazsınız."

"Bravo, bravo," diye alkışlıyorlardı, delirmiş arkadaşını ikna etmeye gelmiş olan profesörler.

Raçinski, "Bravoluk bir durum yok," diyerek başını salladı. "Ayrıca, alkışlanacak bir şey de yok. Diyelim ki sizin dediğiniz gibi, ben büyük bir okyanus gemisiyim. Ancak halkın bilgisizliği, aptallığı da derya deniz. Tam da burada büyük gemilere ihtiyaç var. Milyonlarca köylü nüfusumuzun entelektüel yoksunluğunu, sıradan halk öğretmenlerimizin yetersiz bilgisi ile karşılamaya çalışıyoruz.

Neden kentlerde zengin evlerinin büyük pencereleri var, köylerde ise pencereler küçük cam parçalarından ibaret? Bu camlar kırıldığında, neden delikler genellikle paçavra ile tıkanır? Neden bu böyle? Ya da köylüler için pencerelerden daha az ışık, daha az güneş, temiz hava mı gerekiyor? Elbette daha az değil. Ancak büyük pencereler için büyük ve pahalı camlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, büyük pencereler yerine küçükleri konuyor.

Aynı şey halkın aydınlanması için de geçerli. 'Büyük pencereler', büyük camlar gerekmekte; yıllara dayalı eğitim veren okullar olmalı. Ama bu tür okullar pahalı oldukları için, insanlar daha ziyade ucuz ve kötü eğitim veren yerleri tercih ediyor. Kötü okullar, kibrit çöpü gibidir. Bir

dakika kadar etrafını aydınlatır ve sönerler. Halkın zihnindeki karanlık deryanın dağılması için, büyük ve parlak fenerlere ihtiyaç vardır. Ve ben, doğduğum köyde bir aydınlık feneri olmak istiyorum."

"Ama siz, bizim üniversite fenerimizi söndürüyorsunuz," diye itiraz etti Jeolog Pavlov.

"Burada bensiz de yeteri kadar ateş yanıyor. Sonuçta, öğrencilerimden biri mutlaka benim yerimi alacaktır. Oysa orada, taşrada, başkentten çok uzaktaki köyüm Tatevo'da hüküm süren bir karanlık var. Yüz milyon insanın zihninde ve ruhunda! İnsan dediğin nedir? Canlı bir mum. Işık saçmıyorsa, yanmıyorsa, yakılmadıysa değeri nedir? Ve Rusya'da yanmayan yüz milyon mumun olduğunu bilin.

Koskocaman bir tapınak düşünün. Bir ülke büyüklüğünde. Bütün ulusun muhteşem bir avize olduğunu ve her bir insanın avize mumu olduğunu hayal edin. Milyonlarca mum uzun uzun yanıyor – nasıl bir şölen olurdu! Peki şimdi? Beyler, halkımızla sürekli ve fazlasıyla övünüyorsunuz. Yüz milyonluk halkımız sizce hayatında çok fazla ışık mı görüyor?"

Herkes susuyordu. Aralarından sadece jeolog cevap verebildi:

"Kendinizi harcıyorsunuz, bütün Avrupa'da ünü olan bilim insanı unvanınızı, sıradan bir öğretmen unvanıyla değiştiriyorsunuz."

Acı bir gülümsemeyle, "Bu artık fazlasıyla komik,"

diye cevap verdi Raçinski. "Komik ve gerçek dışı. Hiçbir şey kaybetmiyorum, aksine daha fazlasını kazanıyorum. En yüce gençlik hayalleri tarafından fethedildim... Düşman topraklarından bir, iki, üç milyon kişinin yaşadığı, büyük bir alanı kazandıran adama ne derler? Bir kahraman. Bense daha fazlasını yapmak istiyorum. Benim bölgemde yaklaşık on milyon insan yaşıyor ve ben onları cehaletten kurtarmak istiyorum. Düşünün, on milyon insan. Koskoca bir ülke. Aydınlanmış olsalardı, şu anda karanlık ve cehalet içinde olan on milyon insanın kaçı bilim insanı, yazar, sanatçı, mühendis, mucit veya hayırsever olurdu?

Musa'nın mucize hikayesini hatırlıyorsunuz, değil mi? Güneş yakıyor. Yüz kilometreye kadar bir damla su yok. İnsanlar susuzluktan ölüyor. Bütün umutları Musa'da. Ona umutla bakıyorlar. Musa kayaya asasıyla vuruyor ve taştan su akıyor. Hem insanlar, hem de hayvanlar kana kana içiyorlar.

Ben de bilgilerimi mucizevi bir asa gibi alıp, halkıma gidiyorum. Ve gitmeden daha buradan, milyonlarca insanın ruhunda nasıl bir ateş yandığını görebiliyorum. Görüyorum ki milyonlarca insan, hem kendilerinin hem de halklarının hayatlarını yeniden inşa etmeye hazırlar."

"Yoksa bizi de mi halk öğretmeni olarak göndermeyi düşünüyorsunuz?" diye karşılık verdi jeolog, öfkesi kabararak.

"Asla. Ruhum beni köyüm Tatevo'ya sürüklüyor. Ve ben gidiyorum."

"Gördüğüm kadarıyla delirmişsiniz," diye sözünü kesti jeolog ve elveda demek için ayağa kalktı.

Diğer profesörler de vedalaştılar Raçinski'yle. Sokakta birbirlerine:

"Gerçekten, bu adamın bir tahtası eksik. Mucizeler yaratacağına inanıyor," diyorlardı.

TATEVO

Raçinski, sonrasında da hiçbir destek veya sempati görmedi. Eğitim Bakanlığının başında Kont Delyanov vardı. Kendisi sinsi bir saray mensubu, polis gücünün kaba bir hizmetçisi ve çarın o zamanki güçlü başdanışmanı Pobedonostzov'un sadık bir silahıydı. Başdanışman ise Rus kilisesinin ve Rus okulunun küçük bir engizisyon üyesi gibiydi. Raçinski'nin Tatevo'ya öğretmen olarak atanması için yaptığı başvuru kendisine iletildiğinde, Delyanov şunları söyledi:

"Ne? Delirmiş mi o? Kendisini çocukluğumuzdan beri tanımasaydım, insanları bozmaya, köylüleri iktidara karşı isyan ettirmeye niyetlendiğini düşünürdüm. Ama Raçinski'yi tanıyorum. Siyasetle uğraşmaz. Barış, emek ve vicdan insanıdır o. Bir köyde, sarhoş köylülerle ne yapacak

ki? Orada profesörlere değil, demir ellere ve coplara sahip polis güçlerine ihtiyaç var. Halk giderek bozuluyor. O yüzden sürekli dayak yemeli. Raçinski ise öğretmenlik yapmak istiyor. Bu adam aklını kaçırmış. Bırakalım denesin – nasılsa bir yıl sonra geri dönecek."

Bölgedeki bütün arazi sahipleri de Raçinski'ye düşman kesildi. Yüzüne karşı şöyle diyorlardı:

"Siz insanımızı bozacaksınız. Köylülerin biliminize ihtiyacı yok. Hem öğrenmek de istemiyorlar. Siz köylüleri tanımıyorsunuz. Bunların sığırdan farkı yok. Hatta daha da kötüsü, vahşi hayvanlara benziyorlar. Okullarda eğitim vermek değil, dayak atmak gerekiyor... Bir köylüye içki içecek meyhane gerek, eğitim değil; hele ki sizin profesörlük öğretileriniz, hiç değil. Köylü, araziyi sizsiz de sürmesini bilir. Ancak tembeldir. Bu nedenle, çalışması için tembel bir öküzü itekler gibi iteklemek gerekiyor. Köylünün eğlencesi ise içkisidir."

Bunları duydukça, Raçinski dehşete kapılıyor ve kızgınlıkla itiraz ediyordu:

"Utanmıyor musunuz hiç? Kime atfediyorsunuz bu iğrençlikleri? Kendi halkınıza! Ve bunu söyleyen kim? Siz, onların büyük ağabeyleri. Bu halk sizi besliyor. Köylü, size kültürel hayatın tüm olanaklarını yaşama fırsatı veriyor. Ya köylüler, milyonlarca köylü nüfusu? Sizce onlar nasıl yaşıyorlar? Yol yok, varsa da çok kötü. Okul yok, olanlar sadece ilkokul düzeyinde. Hastane sayısı az, tedavi edilecekleri

bir yer yok. Gözlerinizin önündeki milyonlarca insan, hepsi doğuştan akıllı, iyi ve soylu insanlar, ancak hepsi de çaresiz ve yetim gibiler.

Onlara bakacak kimse yok. Biz insanlara ne veriyoruz? Onları düşünüyor muyuz? Gerçekten de, milyonlarca insanın arasında kaba, tembel, sarhoş ve kötüler var. Acımasızlar ve tek bildikleri sahtekarlık. Genellikle kötü şartlarda yaşıyorlar. Fakat bilgisizlikleri için onları suçlayabilir miyiz? Tek sorun talihsiz oluşları. Hata bizim. Suç bizim. Ve tek değil, düzinelerce suçtan bahsediyorum. İnsanlara, milyonlarca kardeşimize karşı işlenen suç.

Biz eğitildik. Eğitim sayesinde belli haklar edindik, çeşitli görevlere tayin edildik... ve uykuya daldık. Her eğitimli insan, ne olursa olsun – doktor, hâkim, memur, mühendis, avukat veya katip – canlı bir fenerdir ve her fener, konan yeri aydınlatmalıdır; gerek ana caddeyi veya küçük sokağı, gerekse büyük meydanı veya şehrin dışındaki yolu."

Titrek bir sesle Raçinski, "Beyler," diye seslendi itiraz edenlere. "Hepimiz on yıl veya daha fazla süre eğitim aldık. Bütün yazarların kitaplarını okuduk. Hayranlık uyandırıcı sanatçıların tablolarını ve heykellerini gördük. Harika müzik eserleri dinledik, ünlülerle aynı ortamlarda bulunduk. Üzerimize en pahalı, en temiz yakıt yağının döküldüğünü düşünün. Ya biz? Canlı fener değil, ölü direkler gibiyiz. Her nasılsa, yine insanlara saldırıyor ve onları aşağılıyoruz.

Diplomalarımızla gurur duyuyor, kendimizi kültürlü insanlar sanıyoruz.

Hollandalılar uzun vadeli planlar yaparak bahçelerinde, cennet çiçeği diye tabir edilebilecek yeni bir çiçek türü yetiştirmeyi başardılar. İsviçreliler, sağmal inekler; İngilizler, harika sığır, koyun ve at cinsleri ürettiler. İnsanlar ülkelerini çiçekler, inekler, atlar yetiştirerek güzelleştirdiler; tarlalarını, ormanlarını ve topraklarını geliştirdiler. Halklarını zenginleştirdiler. Köylülerin ve işçilerin hayatını iyileştirdiler.

Ya biz? Bizde işler nasıl? Beyler, en azından kendinize karşı dürüst olun. Herkes elini vicdanına koysun, hayatına ve yaptıklarına bir baksın. Hayatta neyi iyileştirdiniz ya da iyileştiriyorsunuz? Çevremizde, kötü koşullar altında koskoca bir halk yaşamıyor mu? Kim bu insanlar? Halkımız. Sizce burada kimin suçu var?"

Raçinski'nin ateşli konuşmaları, sağırlar için müzik gibiydi.

Tatevo ve komşu köylerdeki insanlar da Raçinski'yi pek iyi karşılamadılar. Köylüler, yüzlerce yıldır başka bir şey bilmiyordu ki; her zaman küçümsenmiş, aldatılmış ve emekleri sömürülmüştü. Her gelen yeni kişiye kuşkuyla bakıyorlardı. Ruhlarında kıskançlık ve hasetlik vardı, dışarıdan bakıldığında ise saftılar. Uzun yıllardır yaşadıkları esaret ve aşağılanma, halkın ruhunu bozmuştu. Herkes kandırılmamak için başkalarını kandırmaya çalışıyordu. Arazi sahibi ve Moskova'da büyük bir bilim adamının köye öğ-

retmen olarak geldiğini öğrendiklerinde, düşüncelere gark oldular. Bu ne anlama geliyordu? Köylüler için nasıl bir tuzak hazırlanmıştı?

Raçinski, köylüleri toplantıya çağırdığında ve çocuklarına bilgi ve eğitim vermek istediğini söylediğinde, hepsi tek bir ağızdan konuştu:

"Biz, efendim, size ödeme yapamayız."

"Ama ben sizden hiçbir şey istemiyorum ki. Ben sadece hizmet etmek istiyorum."

"Galiba çardan ödül koparmaya çalışıyor," diye fısıldaşıyordu aralarında köylüler. Belediye başkanı ise, beyefendinin eğlenme amacı güttüğünü düşünüyordu. Şehirden sıkıldıkça köye avcılığa geliyorlardı. Bu bilim adamı da, kendine okul eğlencesi arıyordu. Öyle olsun bakalım!

Başkaları ise, akıl sağlığının yerinde olmadığını, çok fazla okuduğu için üşüttüğünü iddia ediyordu.

Böylece, hiç kimse tarafından anlaşılmayan Raçinski tek başına, kendine ve davasına olan inancıyla köyüne geldi.

SİHİRBAZ

Raçinski, kendi bildiği gibi eğitim vermeye başladı. Köylüler ve arazi sahipleri ise onun delirdiğini söyleyip duruyordu.

Okul binası büyük ve aydınlıktı. İnşa edilirken, Raçinski yapı malzemesi olarak ormandan fazlasıyla odun sağlamıştı. Ancak okul yine de ihmal edilmişti. İçi kirliydi. Yıllarca okuldan atılan çöpler, dışarıda yığınlar halinde duruyordu. Raçinski her şeyi olduğu gibi bıraktı. Yeni öğretmenin derslerine ilk defa giren eski ve yeni öğrenciler, öğretmenin masasının bulunduğu yerin temiz ve iyi düzenlenmiş olduğunu gördüler. Masa, güzel bir örtü ile kaplıydı. Üzerinde, canlı çiçeklerin olduğu bir saksı vardı. Masanın arkasındaki duvara iki güzel resim asılmıştı.

Çocuklar sıralarına oturdular. Daha büyük olan öğrenciler sordu:

"Şimdi ne yapacağız? Biz yazı yazacağız, okuyacağız veya problem çözeceğiz, siz de yeni öğrencilerle ilgileneceksiniz, değil mi?"

"Şimdilik, hepimiz birbirimizi tanımaya çalışacağız – ben sizi, siz de beni. Önce size bir bakmak istiyorum, siz de benim nasıl ders verdiğime dikkat edin," dedi Raçinski. Çocuklar, sokakta geçirdikleri soğuk birkaç saatten sonra sıcak bir odaya girmiş gibi hissettiklerini söylediler.

Raçinski masasına oturdu. Örtünün altından, bir avuç kuru toprağa benzeyen bir şey çıkardı ve masaya vurdu, taş gibi sertti. Ağırlığını hissetmeleri için çocuklara uzattı.

"Demir gibi," dedi oğlanın biri.

"Evet, bu demir. Maden halinde. Topraktan çıkarılır ve tıpkı tahılın işlenip önce una, ardından fırında ekmeğe dönüşmesi gibi demirden çivi, balta, pulluk ve makineler yapılır. Şimdi dikkat." Raçinski, madeni tekrar örtünün altına koydu ve masaya vurdu: Bir, iki, üç!

Masanın altına eğildi ve ördeğe benzeyen, güzel bir oyuncak çıkardı. Arkasındaki düzeneği döndürdü ve ördek, masanın üzerinde yalpalamaya ve canlı gibi ötmeye başladı. Çocuklar coşku içindeydi. Masanın etrafına toplandılar. Raçinski, iyice bakmaları için onları rahat bıraktı, sonra da yerlerine oturmalarını rica etti.

"Gördüğünüz gibi, bu bir madendi ve şimdi yürüyen bir kuşa dönüştü. Sizce bu nedir?"

"Amca, sen bir sihirbazsın," dedi okula ilk defa gelen küçük bir kız.

Diğer öğrenciler güldüler, ancak Raçinski gayet ciddiydi.

"Evet, sihirbaz. Ama ben değil, başka bir sihirbaz madenden kuş üretti. Dünyada pek çok sihirbaz var. Ve her insan, eğer isterse, kendi yaptığı işte sihirbaz olabilir. Bazı insanlar yerden kaba bir cevher alıp yalnızca oyuncak değil, aynı zamanda çalışma masaları ya da gemiler yapar; diğerleri gübreyi alıp işte bu masadaki çiçekler gibi güzel çiçekler yetiştirirler."

Raçinski, insanların neler icat ettiğini, farklı malzemelerin nasıl bir araya getirildiğini ya da yapıldığını anlatmaya başladı. Kumdan cam, kömürden boya ve parfüm yapılışını anlattı. Bütün bunları icat eden insanlardan bahsetti. Neyi nasıl öğrendiklerini, nasıl düşündüklerini ve nasıl çalıştıklarını anlattı.

Çocuklar şaşkınlıkla, masal dinler gibi dinliyorlardı. Raçinski dışarı çıkmalarını ve dinlenmelerini söylediğinde, "Biraz daha anlatın, çıkmak istemiyoruz," diye yalvarmaya başladılar.

"O halde hep beraber sokağa çıkalım, biraz hava alalım, güneşi görelim," diye davet etti çocukları, yeni öğretmenleri.

Çıktılar. Raçinski merdivenlere oturdu. Çocuklar arı gibi etrafını sardılar. Ve o yine anlatmaya başladı… İnsanların bataklıkları nasıl kuruttuklarını, çöl kumlarının ortasına suyu boşaltıp oraları nasıl bahçelere, çayırlara ve bağlara dönüştürdüklerini anlatmaya başladı.

"Çocuklar," diyerek bitirdi dersini Raçinski, "eğer herkes çalışmak isterse, yeryüzü cennet olurdu. Herkesin yiyebileceği bir lokması olurdu. Dünya bambaşka ve güzel bir yer halini alırdı. İnsanlar daha zeki, iyi, mutlu; hayat daha iyi, neşeli olurdu. Masamı gördünüz, değil mi? Beğendiniz mi?"

"Senin durumun iyi tabii," diye kıskançlıkla cevap verdi, yaşı geçkince öğrencilerden biri.

"Neden siz de sınıfın tamamını temizlemiyorsunuz?" diye sordu öğretmenleri. "Neden içeriyi kirletiyorsunuz? Tahtalara tükürüyor, masaları parçalıyor, duvarları lekeliyorsunuz... Kendinize bakın ve ne kadar kirli olduğunuzu görün. Ne elleriniz, ne yüzünüz yıkanmış. Saçınızı taramamışsınız. Ve okulun çevresi de ne kadar kirli! Diğer insanların çevrelerini güzelleştirdiklerini dinlemeyi seviyorsunuz. O halde neden kendinizi ve çevrenizi güzelleştirmek istemiyorsunuz?

Çocuklar, çiçeğimi çok sevdiniz, ancak siz kendiniz birer canlı çiçeksiniz. Aynı anda hem çiçek, hem de bahçıvan olabilirsiniz. Sihirbaz da. Kendinizi değiştirebilirsiniz. Bir gün kendi küçük çocuklarınızı, köyünüzdeki hayatı da değiştirebilirsiniz."

Öğrencilerden biri, "Haydi, okulun etrafını temizleyelim," diye seslendi. Ve hepsi temizliğe girişti. Raçinski, süpürge ve kürekleri önceden hazırlamıştı. Öğle yemeği vakti geldiğinde, okul tertemiz olmuştu ve bakmaya doyulmuyordu.

"Bugün hiç ders görmedik," diye seslendi, geçen yılın öğrencilerinden biri. "Yarın için ödevimiz ne olacak?"

"Okula temiz ve yıkanmış olarak gelin. Ama aynı zamanda evinizi de temiz tutun. Annenizi üzmeyin. Unutmayın, sizler küçük birer sihirbazsınız. Benim yardımcılarımsınız. Burada sizinle yeni bir hayat kuruyoruz. Her birinizin işlenmemiş, ancak değerli bir insan cevheri olduğunu unutmayın. Ebeveynleriniz, tüm köyünüz ve ülkenin tüm halkı değerli ancak pürüzlü bir cevherdir. Cevheri işlemek istiyor musunuz? Akıllı olmak istiyor musunuz? Güçlü? İyi? Böyle olmasını istiyor musunuz?"

"İstiyoruz, istiyoruz, istiyoruz," diye bağırdı çocuklar, bir yandan derin düşüncelere dalarken. Birçoğunun gözleri parlıyordu. Küçük yüzleri aydınlanmıştı. Aralarında minik bir kız, gözyaşlarını tutamadı.

"Sevgili çocuğum, neyin var?" diye yaklaştı ona Raçinski. "Neden ağlıyorsun?"

"Çok iyiyim, sadece mutlu hissettim," diye fısıldadı minik kız.

ŞİŞEDEKİ ŞEYTAN

Uzun ve yoğun günler birbirini kovaladı. Haftalar, aylar, yıllar. Çoğu zaman, yolunda gitmeyen şeyler de oluyordu. Pek çok acıya ve ağır hakarete maruz kalmıştı. Kaynağı ise genellikle yetişkinlerdi. Raçinski'nin ideallerini olumsuz etkileyen şeyler. Bazen çocuklar da kötücül olabiliyordu; sonuçta, bu insanlar uzun yıllar karanlıkta kalmıştı – kanlarına birçok kötülük girmişti. Bazılarında bu kalıtsaldı. Raçinski, özellikle sarhoşluğun yaygınlığına üzülüyordu. Hem erkekler, hem kadınlar çok fazla içiyordu. Hatta çocuklarına bile içiriyorlardı. Sarhoşluk alışılmış bir gelenek haline gelmişti. Ayrık otu gibi, sarhoşluk halkın dini ve erdemleriyle birleşmişti.

Misafir davet edildiyse, içki ikram etmemek düşünülemezdi ve sarhoş olana kadar içilirdi. Ne kadar çok özel

gün kutlanırsa, sarhoşluk o kadar büyük bir problem haline gelirdi. Bayramlarda bile sarhoş olmak için mutlaka fırsat yaratıyorlardı. Kendilerinden geçene kadar içiyorlardı. Çamurun içinde yuvarlanıyor, birbirlerini dövüyorlardı.

Raçinski, halkın sarhoşluğunun neye mâl olduğunu hesaplamaya başladı. Ve buna gücünün yetmediğini fark etti. Korkmaya başladı. Bazı anlarda Raçinski, tüm bunların bir rüya olduğunu, gerçek olmasının mümkün olmadığını hayal etmek istiyordu.

"Bu tam bir delilik," diyordu Raçinski. "Yangınlara karşı her zaman itfaiye ekibi ve yangın söndürme cihazları bulundurulur. Hırsız ve vandallara karşı polis ve jandarma vardır. Vahşi hayvanlar inekleri veya koyunları yemeye kalktıklarında, peşlerine düşülüp telef edilir. Burada ise sarhoşluk her tarafı sarmış durumda. Sağlığımızı, çevremizi ve halkın vicdanını yok ediyor – ve diğer yandan herkes bu duruma çok kayıtsız."

Raçinski, tıp kitaplarını karıştırmaya başladı ve sarhoşluğun neden olduğu hastalıkların sonu olmadığını fark etti, çünkü fazladan içilen her kadeh zehirliyordu. Sarhoş adam şuurunu kaybeder, ertesi gün baş ağrısı çeker, çünkü fazla şarap ve konyak insan beynini ve kanını zehirlemektedir. Ağır sarhoşluk, kızıl hastalığına götürür. Sık sarhoşluk kalp, karaciğer, böbrek, bağırsak, mide, sıtma ve diğer hastalıklara neden olur.

Raçinski, hukuk kitaplarını da inceledi – işte orada sarhoşluk bir başka kötülük boyutundaydı. Suçların yarısından çoğu ya sarhoşken ya da sarhoş olabilmek için işleniyordu. Sarhoş olabilmek için insanlar hırsızlık yapıyorlar, katil oluyorlar, sahtekarca davranıyorlar, her türlü saçmalık ve hainlikte bulunuyorlardı.

"Elbette ki," diyordu Raçinski, "içki bizi zehirliyor, mahvediyor, güçsüzleştiriyor; beyin, kalp, kan ve sinir sistemimizi yok ediyor. Sarhoşluk yüzünden, insan aklı ve vicdanı zayıflıyor. İnsanlar zaten güçlü, sağlıklı değiller, iyiliğe meyletmezler. İşte o zaman, sahip oldukları o son, ufacık güçleri kesilir. İnsanlar şişedeki şeytanın oyuncağı olurlar. Güçsüzleşirler, bu yüzden en ufak günaha bile eğilimli olurlar. Alkole bir kıvılcım çakarsanız, hemen patlar. Sarhoş kafa ve sarhoş kalp de öyledir, içine istediğiniz kötülüğün ateşini atabilirsiniz.

Ancak sarhoşluğun insanlara getirdiği kötülük bundan ibaret değil. Şeytan şişenin dibinde bekler. Sarhoşların her şeyini alır. Sırtındaki son gömleğe, aç çocuklarının ağzındaki son lokmaya kadar. Şişedeki şeytan kölelerinin sağlığını alır – ailelerinin onur, vicdan, sevinç ve mutluluklarını da. Emeklerini, topraklarını, ekmeklerini alır.

İçkinin sebep olduğu milyarlarca kayıp, içki kölelerinin hükümdarlarına ödediği vergi ile karşılaştırıldığında çok önemsiz kalıyor. Sarhoşluk yüzünden kaybedilen iş günlerini bir düşünün. Sarhoş şeytanın, kölelerini yakalamak

için hazırladığı zincirler, ağlar, zehirlere harcanan zaman ve israf ise çok daha fazla. Eğer yapabilirseniz, içki için ne kadar ekmek ve gıdanın ziyan edildiğini hesaplayın. Milyarlarca kilo buğday, arpa, üzüm, erik, çavdar, patates, pirinç – milyarlarcası bu zehri hazırlamak için harcanıyor. İnsanların içki yapmak için harcadıkları milyarlarca ekmek, erik, üzüm, bir araya getirilse, ne açlık kalacak ne de ekmek pahalılığı. Hem insanlar, hem de hayvanlar doymuş olacak. Bunun yerine, yüzlerce dev içki, bira ve şarap fabrikası binlerce işçi ile, insanlar tarafından ihtiyaç duyulan ekmeği zehre dönüştürmekle meşguller. Sonra da aptal çocuklar gibi, neden ekmek yetmiyor, neden buğday, mısır, patates, pirinç, üzüm gibi gıdaların fiyatı hâlâ artıyor diye merak ediyorlar. Sanki özel zehir fabrikalarının sayısı azmış gibi, birçok ülkede insanlar evde şeytani mutfaklar hazırlıyorlar. Şeytanın içeceğini tek başlarına hazırlıyorlar. Bir hükümetin ev zehrini yasakladığını düşünelim, herhalde herkes ayaklanırdı.

Dünyadaki hiçbir iktidar, şişedeki şeytanın gücüne ve sağlamlığına sahip değil. Şişedeki şeytanın ordusu dünyadaki en kalabalık ordudur. Bu ordu sürekli hazır ve hareket halinde. Ve bu ordudan hiçbir asker kaçmak istemiyor.

Şeytanın şişedeki bütçesi hiç açık vermiyor. Köleleri, vergilerini düzenli ödüyor. Dünyada birçok insan, borcunu ödeyemediği halde, şişe içindeki şeytana aksatmadan karşı-

lığını veriyor. Paraları yoksa çalıyor, hatta öldürüyor; onurlarını, eşlerinin ve çocuklarının namusunu satıyor, yine de şişedeki şeytanın vergisini ödüyorlar.

Ve böylece binlerce yıldır halk kitleleri zehirlenmeye, soyulmaya ve dağıtmaya devam ediyor ve neredeyse hiç kimse bu konuda endişelenmiyor," diye öfkeleniyordu Raçinski. "Eğer veba, kolera gibi hastalıklar baş gösterirse, ülkenin her yerinde alarma geçilir. Her yerde dezenfeksiyon yapılır. Sayısız doktor gönderilir. Hastalıkla gerçek bir savaş verilir. Her yere, *Kaynatılmamış su içmeyin. Temiz olun. Fare, bit, tahtakurusu gibi enfeksiyon taşıyıcılarını yok edin,* diye uyarılar asılır.

Ancak sarhoşluğa karşı savaş açılmaz."

"Sarhoşluk, Rus halkının başına neler açtı?" diye düşünüyordu Raçinski. "Sarhoş krallarımız oldu. Sarhoş birçok bilim insanı, yazar, sanatçı... Rusya'daki binlerce büyük insan sarhoşluk içinde öldü. Yeteneklerini kaybettiler. Verebileceklerini veremediler. Halkın sarhoşluğu, sağlığını zayıflattı, milyonlarca varlığı öldürdü. Yeni nesiller zayıf, halsiz, genellikle gelişmemiş ve zihinsel problemli doğmakta.

Halk, her yıl milyonlarca rubleyi sarhoş olmak için çarçur ediyor. Rusya zengin, halkı ise zavallı dilenci gibi. Hem kendini, hem ülkesini batırıyor.

Her nasıl, bataklık zeminine dayanıklı binalar inşa edilemiyorsa, aynı şekilde sarhoş bir halkla makul ve parlak bir

hayat kuramayız. Halk ayık olmalı. Belki de yaşlılara hiçbir şey yapamayız, onları çoktan kaybettik. Hepsi alkolden zehirlenmiş durumda. Şişedeki iblisle savaşmak için çok zayıflar. Yeni, ayık bir yaşam yaratmak için çocuklardan, gençlerden başlamak lazım. Yeni insanlar, sağlıklı, güçlü ve ayık bir halk yetiştirmek için."

YERLİ ELMASLAR: BOGDANOV-BELSKİ

Raçinski, on yıldan uzun bir süredir çalışıyordu ve on iki ayrı sınıfı mezun etmişti. Çok meşguldü. Çok sıkıntısı vardı, önüne birçok basit ve anlamsız engel çıkıyordu. Aydınlanma düşmanları tarafından çok sert ve ağır suçlamalara maruz kaldı. Raçinski, yine de her şeye göğüs gerdi. Onun çalışma sevinci, herhangi bir beladan yüz kat daha büyüktü. Olabileceğini asla düşünmediği kadar mutluydu.

Öğrencilerinin ne kadar çabuk büyüdüğünü, canlı çiçeklerinin ne kadar güzelleştiğini görmek onun için devamlı artan ve büyük bir memnuniyetti. Okula ilk geldikleri zaman, korkak bakışlara sahip, minik birer canavar gibiydiler. Kederli ve ilgisizce konuşuyorlardı. Fakat Raçinski onlarla bir iki yıl ilgilendikten sonra, hepsi tamamen dönüşüyordu.

Duruşlarına ağırbaşlılık, yüzlerine zeka pırıltısı geliyordu. Gözlerinde parlak bir ışık yanmaya başlıyordu. Konuşmaları netleşiyor, özgürleşiyordu.

"Hepsi birer canlı elmas veya zümrüt!" diyordu Raçinski, köylü çocukları hakkında. "Hepsi birer pırlanta, oysa geldiklerinde çamur veya kilden yapılmış gibiler. Dışındaki çamur temizlediğinde ve kabuğu çıkarıldığında, neredeyse her çocuğun kafası değerli bir taş mahiyetinde."

Raçinski, kırsaldaki Rus halkının çok zeki ve yetenekli olduğunu biliyordu, ancak her köyden birçok, gerçekten büyük insanın çıkabileceğini düşünmemişti. Çalışmalarının ilk yılında Raçinski, yeteneği ile onu etkileyen üç erkek ve bir kız öğrenciyle karşılaştı. Onlardan biri, Beloe köyünden Bogdanov idi. Kendisi, arkadaşlarının portre resimlerini yapmakta bir sanat akademisi öğrencisi kadar başarılıydı. Zabolotye köyünden bir diğer öğrenci, onun adı da Bogdanov idi, kimya dersindeki yetenekleriyle dikkatleri üzerine çekmişti. İkisini birbirinden ayırabilmek için, birine Bogdanov–Belski, diğerine ise Bogdanov-Zabolotni diye seslenyorlardı. Raçinski, onlardan hep sevgiyle bahsediyordu: Tanrı vergisi yeteneklerinden, kendilerinin de Tanrı'nın büyük bir armağanı olduğundan.

Köydeki okuldan mezun olduktan sonra, Bogdanov-Belski liseyi bitirdi. Ardından Petrograd'daki Güzel Sanatlar Akademisi'nden yüksek dereceyle mezun oldu.

Devlet bursuyla üç yıl boyunca İtalya'da kaldı. Bogdanov-Belski, yirmi yılı aşkın bir süre Rusya'nın en büyük ressamlarından biri olarak anıldı. Resimlerinin her biri Petrograd ve Moskova'daki sanat sergilerini süsledi. Bogdanov-Belski'nin 'Sözlü Sınav' adlı ünlü resmi, resimli kartpostallar üzerinde yer aldı ve tüm dünyada tanındı. Bu resimde, Bogdanov-Belski küçük bir öğrenciyken, öğretmeni Raçinski ile okulda geçirdiği eğlenceli anlardan biri yer alıyor.

Raçinski'nin okulunda her gün oyunlar oynanırdı, ancak hiçbir zaman kavga dövüş olmazdı. Serbest zamanlarında çocuklar öğretmenlerinin etrafında toplanır; eski matematik profesörü, çocuklara çözmeleri için çeşitli matematik problemleri verirdi ve kimin aklından çözeceğine bakardı. Problem çeşitli şekillerde çözülebiliyorsa, o zaman kimin en iyi çözümü bulacağı önemli olurdu.

İnsanlar bozuk paralarla yetiniyorlardı, oysa milyonlar edinebilirlerdi. "Kendi kendilerini yağmalıyorlar," diyordu Raçinski öğrencilerine. "Örneğin, neden sadece eller, ayaklar, omuzlar ve sırt için jimnastik var? Neden zihinsel jimnastik yapmıyorsunuz? Ya iradeniz, kalbiniz ve bütün asil duygular için?"

Ve Raçinski, okuluna, çocukların ruhlarını güçlendirecek 'jimnastik' çeşitliliği getirdi.

"Birisi canınızı sıkarsa, ona vurmak ve intikam almak istiyorsanız – kendinize hâkim olun! Rakibiniz için değil,

kendiniz için! Kızgın ve rahatsız olduğunuzda kendinizi yönetmeyi öğrenin. İngiltere ve Fransa'da dünyaca ünlü at yarışları düzenleniyor. En ünlü at binicileri birbirleriyle yarışıyorlar. Binicilik özel bir sanattır. Biniciler atları yönetmek için yıllarca çalışırlar."

"Kendinizi yönetmeyi öğrenin," diyordu Raçinski öğrencilerine. "Bu işin ehli olun; kalbinizin, duygularınızın ve arzularınızın dizginlerini iyi tutun. Bağımlılıklardan uzak durun. Her çeşit bağımlılık, ruhsal kölelik getirir. Kimseye ve hiçbir şeye köle olmayın.

Tembellik sizi cezbediyorsa, çalışmanızı bölüyor ve dikkatinizi dağıtıyorsa, kendinizi yenmeyi öğrenin. Kendinizi iş yapmaya zorlayın. Günahtan daha güçlü olun!

Cezalandırılmaktan korktuğunuz kötü bir şey yapmışsanız, kendinizi yenin, utançtan daha güçlü olun. Cezaya karşı korkunuzu yenin. Korkudan daha güçlü olun. Kendinizi itiraf etmeye zorlayın.

Herkes, askerlerin cesaretine hayranlık duyar. Cesur askeri kahramanların, ruhlarını da geliştirdikleri söylenir ve gerçekten de yaşamın tapınaklarını korumak için kendini feda etmekten çekinmeyenler, gerçek kahramanlardır. Bunun daha zoru, toplum için yapılan kahramanlıktır. Arsız olmak değil, hata yaptığında hatanı ve utancını kabullenmektir aslolan."

"Gerçek olmayan bir utanç da var," diye devam ediyordu Raçinski. "Siz köylü çocuklarısınız. Çoğunuzun ailesi

eğitimsiz ve genel kültür edinememiş insanlar. Siz ise hayatta yüksek mevkilere çıkacaksınız. Birçoğunuz kökeni ve ailesi yüzünden utanıyor. Bu yanlış bir utançtır. Ayrıca, birçok temiz ve iyi kalpli genç, ahlaki saflıklarından dolayı ahlakı bozulmuş yoldaşlarının yanında utanıyor. Onların kendisini ayıplamaması için onlar gibi olmak istiyor ve kendi saflıklarını bozmaya çalışıyorlar. Kendi arzuları dışında kötü şeylere karışıyorlar. Bu, yanlış bir utançtır; ruhun korkusu, irade zayıflığıdır. Güçlü olun. Sağlam olun. Demirci, kuvvetli olması için demiri nasıl dövüyorsa, siz de iradenizi böyle güçlendirin. Bütün hareketlerinizin sorumluluğunu taşıyın. Kendinizi bırakmayın. Karakter jimnastiği yapın!"

Raçinski'nin okulunda yapılan alıştırmalardan biri de, zihinden yapılan hesaptı ve öğrencilerinin en sevdikleri oyundu. Bu oyunun öğrencilere çok katkısı olmuştu ve işte o yüzden, Bogdanov-Belski en ünlü tablosunda o anlardan birini resmetmişti.

PASTEUR'ÜN YARDIMCISI İLE İŞÇİLERİN YOL GÖSTERİCİSİ

Zabolotni olarak bilinen diğer Bogdanov, Raçinski'nin okulundan mezun olduktan sonra babası ile birlikte köyde kaldı. Ardından, dört yıl boyunca, profesör-öğretmeninin rehberliğinde bütün lise derslerinin üzerinden geçti ve Moskova liselerinden birinin bitirme sınavına girerek başarıyla mezun oldu.

Köylü çocuğun lise sınavı başarısı, Moskova'da uzun süre konuşuldu. On beş yaşındaki bir genç, üniversitedeki yetenekli öğrencilerden çok daha başarılı ve bilgi sahibiydi.

Bütün eyaletteki eğitim birimleri, bu yetenekli çocukla gurur duyuyordu. O yüzden kendisine burs verdiler. On dokuz yaşında üniversiteyi bitirdi. Kimya alanındaki çalışmaları için altın madalya ve para ödülü kazandı. Ar-

dından Paris'teki Deneysel Tıp Enstitüsü'ne gönderildi ve ünlü bilim adamı Pasteur'ün en sevdiği öğrencilerinden biri oldu.

Ünlü bilim adamının isteğiyle, üç senelik bir deneyim sonrası Zabolotni, kendini ispatlamış bir bakteriyolog olarak, koleranın doğuş yeri olan Hindistan'a, bu korkunç hastalığın araştırılması için gönderildi ve buna karşı mücadele etmek üzere yöntemler geliştirmeye başladı.

Rus gazeteleri, yirmi üç yaşındaki bu köylü çocuğun büyük bilimsel başarılarından övgüyle bahsedince, 'delirmiş' profesörün eski muhalifleri Raçinski'nin yaptıklarına anlam vermeye başladı:

"Görünüşe göre, Raçinski'ye boşuna kızmışız. Keşfettiği yeteneklere bir bakın!"

Ve bunlar sadece iki örnekti. Her okul yılı, Raçinski hem kendi köyünden hem de komşu köylerdeki okullardan olağanüstü yeteneklere sahip çocuklar buluyordu. Raçinski'nin on yıllık hizmeti sonrası, bu öğrenciler Petrograd ve Moskova'daki yükseköğretim kurumlarında gurur kaynağı olmuştu. Aralarından mühendisler, teknisyenler, doktorlar çıkmıştı. Bazıları üstün başarıyla ziraat fakültesinden mezun oldu. İki genç kız konservatuardan mezun olduktan sonra, biri Petrograd, diğeri Moskova operasının en önemli sanatçıları oldu.

Fakir ve dul bir kadının oğlu, ekonomi profesörü oldu. Petrograd ve Moskova üniversitelerinde ders vermeye baş-

ladı. Rusya'daki sanayinin gelişimi hakkında gazete ve dergilerde yazılar yazdı. 1905 devriminden sonra Devlet Konseyi üyeliğine seçildi. Bir ara maliye bakanı olacağından da söz ediliyordu. Ancak, fakir ve köylü bir aileden gelen profesörün, hükümet çevreleriyle hiçbir bağlantısı yoktu, o yüzden bakanlık sandalyesine oturamadı.

Raçinski'nin ilginç bir öğrencisi daha vardı, Aleksandr Vassilev, Tatevo'dan fakir bir köylü çocuğuydu. Raçinski'nin favori öğrencilerinden biriydi. Daima düşünceli ve ciddi duruşu olan küçük Aleksandr, dindar bir çocuktu. Kutsal Kitabı ezbere biliyordu. Raçinski'ye hep din adamı olmak istediğini söylüyordu.

Aleksandr, Raçinski'nin hazırlayıp dini okula gönderdiği üçüncü öğrenci oldu. İkisi çoktan mezun olmuş, komşu köylerde görev yapıyor, ruhen kör olan köylü nüfusuna ruhani rehberlik ediyorlardı.

Okulu bitirdikten sonra, Aleksandr Vassilev din adamı olmak istedi ancak bitirme sınavına başkanlık eden piskopos, köylü çocuğun başarısından çok etkilenmiş, onun üniversiteye devam etmesinde ısrarcı olmuştu.

"Akademiye gitmelisin! Aynı seni keşfeden öğretmenin gibi, daha yüksek bir tahsil alman gerekiyor. Sonra kalbin seni nereye götürüyorsa, Tanrı'nın izniyle oraya gidebilirsin."

"Ben köyüme, kendi insanımın yanına dönmek istiyorum," diye ısrar etti yine de Vassilev.

"Git, tabii ki git, ama önce gücünü geliştir. Ben senin üstünüm ve seni akademiye gönderiyorum. Daha çok hak elde etmek için değil, daha çok bilgi edinmek için."

Ve Vassilev, Petrograd'daki ruhani akademiye başladı. Burada daha birinci sınıf öğrencisiyken, tatillerde, şehrin eteklerinde bulunan büyük fabrikaların okuma salonlarına gitti ve işçilerle konuşmaya başladı. Binlerce işçiye iyi, temiz, makul ve parlak bir yaşama kavuşma konusunda tavsiyeler veriyordu.

Vassilev basit ve anlaşılır cümleler kuruyor, derin ve büyüleyici konuşuyordu. Onu dinlerken, bütün işçiler heyecanlanıyordu. İlham kaynağıydı. Gözleri parlıyor, sesi çınlıyordu. Konuşması gür bir nehir gibi akıyor, ruhları ve üzgün kalpleri okşuyordu. Petrograd'ın dört bir yanından gelen işçiler her bayram için Vassilev'i mutlaka davet ediyordu. Ve Vassilev kutlu günlerde iki ya da üç farklı yerde konuşmak zorunda kalıyordu. İşçiler ona 'altın dilli' lakabını takmıştı.

Akademiden mezun olmadan bir yıl önce, Vassilev okuldan ayrılmak istedi. Şöyle diyordu:

"Mezun olmak ve diploma beklemek istemiyorum. Akademi, öğrencilerin ruhuna bir şey kazandırmıyor. Teolojik bilimin tamamının öldüğünü, skolastisizmin kuru, çorak bir incir ağacı olduğunu görene kadar zaten üç yılımı kaybettim."

Vassilev hâlâ köyde din adamı olmak istiyordu. Ancak

şimdi de Petrograd'daki işçiler onu bırakmıyordu. Neredeyse her fabrikadan heyetler gelip onu ikna etmeye çalışıyordu:

"Gitmeyin buradan. Bizimle kalın. Çok ulvi bir işe giriştiniz ve şimdi bizi terk etmek istiyorsunuz. Hayır. Siz bizim önderimiz olmalısınız."

Ve Aleksandr Vassilev, Petrograd şehrinin eteklerinde çalışmaya devam etti. Vaazlarını sadece işçiler değil, öğrenciler, fabrikalardaki mühendisler de dinliyordu. Hatta zamanla saray aristokratları da onu dinlemeye başladı.

"Biliyor musunuz," diyordu gelen prensesler, kontesler ve bakan eşleri, "sizi dinlediğimizde sanki taze dağ havası soluyoruz. O kadar basitleşmiş ve yıpranmışız ki. Sadece yeme içme, uyku, aptalca lüks, pahalı kıyafetler ve eğlence peşindeyiz. Hiç kimsenin maneviyata ilgisi yok. İdealizm kaybolmuş. Herkes sadece daha fazlasını nasıl kazanacağını düşünüyor. Şarlatanlık, hırsızlık diz boyu. İnsanlar har vurup harman savuruyor. Bir yandan ülke yangın yeri, diğer yandan herkes vur patlasın çal oynasın. Rusya büyük, eski bir ahşap ev gibi sallanıp, parçalanıyor. Kimse ne üzülüyor, ne de ölmekte olan Rusya'nın kurtuluşu ve iyileşmesi için bir şey yapıyor. Bilmem hangi bakanın devleti soyduğunu, bilmem hangi kontun kuzey Rusya'daki ormanları yabancılara peşkeş çektiğini, bilmem hangi prensin Hazar Denizi'nin ötesinde petrol zengini toprakları ele geçirdiğini duyarsınız."

Ve bu böyle uzayıp gidiyordu. Prensler ve bakanlar bizzat Rusya'yı nasıl soyduklarından ve yabancılara sattıklarından bahsediyorlardı.

Bunları duyduğunda, Aleksandr'ın tüyleri diken diken oluyordu.

"Tanrım, Tanrım, ne yapmalıyım?" diyordu endişeyle, seçkin misafirlerini dinledikten sonra. "Bazı gözler açılmalı, ama kimin ve nasıl?"

Aleksandr, Tanrı'nın yasalarını öğretmek için aristokrat evlerine de davet ediliyordu, o da kalpten kabul ediyordu. Evlerine din adamı davet etmek, yüksek Petrograd aristokratları arasında 'moda' olmuştu. Her gün farklı bir prensin veya kontun evine, küçük, seçkin toplantılara davet ediliyordu.

Aleksandr bu durumdan çok memnundu. Kendisine, unutulmuş halk kitlelerinin elçisi olma şansı verildiğini düşünüyordu. Ve halkın korkunç cehaletinden, ihtiyaç ve acılarından bahsediyordu. Halkı eğitme ve hayat koşullarını geliştirme ihtiyacından da... İnsanlarda özgüven geliştirme ve onlara daha fazla özgürlük verme ihtiyacını anlatıyordu. İşçilerin zor, çoğunlukla kabul edilemez koşullarda yaşadıklarını ve tüm bunların iyileştirilmesi gerektiğini de.

"Halk, devletin temelini oluşturur. Zayıflarsa, bütün ülke zayıflar," diye sürekli tekrarlıyordu Vassilev, prensleri ve yüksek görevlerdeki devlet adamlarını gördüğünde.

"Halk mutsuz, milyonlarca çalışanın kalbi kötülükle dolu. Halkın sabrı tükendiğinde, o zaman kızgınlığı ve nefreti sel gibi akacak ve bütün bariyerleri aşarak, her şeyi yıkacaktır. Korkunç bir dönem gelecek. İnsanlar, daha sonra tövbe edecekleri birçok acımasızlık yapabilir ve suç işleyebilir."

Vassilev'in bu sözleri hoşlarına gitmiyordu. Çoğunlukla sinirleniyor, ama hep gülümsemeyle cevap veriyorlardı:

"Siz gerçek bir idealistsiniz. Bu insanların ne olduğunu bilmiyorsunuz. Her halk canavar gibidir. Kafeste tutulması gerekir. Onların lehine hiçbir iyileşmeyi düşünmemelisiniz: İyileştirmeler sadece insanları bozar. Halk, yoksunluğa alışmıştır. Ayrıca, tembeldir. Sadece ihtiyacı olduğunda çalışır. İhtiyacı yoksa dağıtır: İçki içer, kumar oynar, boş gezer."

"Duvara konuşuyor gibiyim," diyordu Vassilev. "Şişkin, gururlu, ruhsuz insanlar; kafalarının ve kalplerinin içi boş. Halkı iyice vahşileştirip, ayaklandıracaklar. Hem kendilerini, hem Rusya'yı mahvedecekler."

Kral II. Nikolay için yapılacak törene Vassilev de davet edildi. Verdiği vaazlar o kadar değerliydi ki, çar ve çariçe onu özel olarak da sohbete davet ediyordu.

Ve Tatevolu, sıradan bir köylünün oğlu, Raçinski'nin öğrencisi Aleksandr, Kral II. Nikolay'ın öğretmeni oldu. Bu arada, öğretim sadece laftaydı. Vassilev, aynı prenslere ve

düklere konuştuğu gibi, çara da halkın sıkıntılarından bahsetmeye başladığında, Kral Nikolay derhal sandalyesinden fırlayıp kuru bir sesle itiraz etti:

"Bana gazete saçmalıklarını tekrar etmeyin. İnsanların neye ihtiyacı olduğunu ben bilirim – zamanı geldiğinde gerekli olanı vereceğim. Henüz erken."

Çar sırtını döndü ve elveda demeden odadan çıktı. Aynı günün akşamı, çara yakın saray mensuplarından biri, olan bitenden bihabermiş gibi konuşuyordu: "Bugün Majesteleri sanki bir şeyden memnun değil gibiydi... Şüphesiz, birileri ona tavsiyede bulunmuş, halkı nasıl yönetmesi gerektiğini söylemiştir. Kime bu tavsiyeler? Çara!.. Komik, naif insanlar. Tanrı'nın kutsal adamından daha akıllı olduklarını düşünüyorlar. Çar, ona bir şey öğretilmesinden hoşlanmaz."

Vassilev, doğruluğun ve akıl sesinin kalın bir duvara çarptığını fark etti. Ve içine kapandı. Kendini duaya verdi. Herkese şöyle diyordu:

"Sadece Tanrı, Rusya'yı kurtarabilir. Bir mucize için dua etmeliyiz."

"Mucize hak edilmelidir, efendim," demişti bir keresinde hizmetçinin biri. "Siz sadece Tanrı'nın Rusya'yı kurtarabileceğini söylüyorsunuz. Tabii ki, bu mümkün. Ama o, her şeye gücü yeten olarak bizi kurtarmak ister mi? Tanrı'nın bizi kurtarmasına layık mıyız? Siz buraya yakın zamanda geldiniz. Yeni sayılırsınız. Bazı şeyleri görmeniz zor olabilir. Ben elli yıldır burada yaşıyorum. Ve bir mucize bekle-

miyorum. Tanrı'dan bizi kurtarmasını istemeye cesaret edemiyorum. Ben bunu yapamıyorum. Doğruyu söylüyorum. Buna cesaret edemiyorum. Şu gözler neler görmedi ki... Burası Sodom ve Gomore gibidir. Hatta daha da kötüsü. Burada mucize ne gezer! Aksine, ben Tanrı'nın bu kadar sabırlı olmasına şaşırıyorum. Nasıl olur da bugüne kadar bizi çarpmaz!"

"Çarpacak, çarpacak!" diye korkuyla iç geçiriyordu Vassilev.

Ve üzerinden çok zaman geçmeden, 1917'de devrim oldu. Çar düştü. Aklı kıt, ruhu da öyle olan Kerenski, Büyük Napolyon rolünü oynamak istedi ve yeteneksiz bir aktör gibi yok olup gitti. Başta Lenin olmak üzere, utanç ve vicdan sahibi olmayan insanlar iktidar koltuğuna oturdu. Rusya, onların cariyesi haline geldi. Şiddet olayları patlak verdi. Lenin ve çevresinin gerçekleştirdiği katliamlarda Vassilev de öldü. Bakteriyoloji uzmanı, bilim adamı Zabolotni ise taşra istasyonunda vahşice katledildi. Şans eseri Raçinski, Bolşevizm'in dehşetini görmeden vefat etmişti.

AYIKLAR ORDUSU

Geleceğin mühendisleri, tarım uzmanları, bilim adamları, sanatçıları ve din adamları yaz aylarında köylerine döndüklerinde, neredeyse her gece Raçinski'nin evinde toplanıyorlardı. İşte böyle bir zamanda, Raçinski sarhoşluğa karşı savaşını başlatmıştı. Onlara şöyle diyordu:

"Benim genç arkadaşlarım, ülkemiz ve halkımız, hepimiz korkunç bir uçurumun ucundayız. Kendimizi ve halkımızı kurtarmak için önlem almazsak, uçurumdan yuvarlanabiliriz. Rusya, dünyadaki en zengin ülke, oysa nüfusunun dörtte üçü dilenci gibi yaşıyor. Çoğu açlık sınırında, iyi beslenmiyor, çeşitli ciddi hastalıklardan mustarip. Doğan çocukların çoğu zayıf, sağlıksız ve güçsüz. Ve bu, kimsenin umurunda değil. Belki de Rusya'nın yıkımı ile sonuçlanacak korkunç tehlikeden kimse endişelenmiyor.

Düşünün, yüz milyondan fazla Rus eğitimsiz. İhtiyaçları ile ilgili tek bir söz söyleme hakları yok. Zalim, sarhoş ve sahtekar kolluk güçleri altında ezilmekteler. Halka bırakılmış tek bir teselli var: Sarhoşluk. Yeni bir okul açmak zor, ama konu meyhaneye gelince, istemediğiniz kadar var. Devletin kendisi meyhaneye dönmüş durumda. Halka zehir satmayı tekeline aldı. Ve insanlar sarhoş. Durmaksızın içki içiyor. Haliyle doğal yeteneklerini ve aklının son kalıntılarını da yitiriyor. Zaten sarsılmış olan sağlığını iyice mahvediyor. Kaba, uyuşuk, sarhoş, aç ve muhtaç insanlardan ne beklenebilir? Aç ve sarhoş olan insanlar korkunç bir yanardağa dönüşüp patlarlarsa, etraflarındaki her şeyi yok edebilirler.

Ya biz ne yapacağız? Sakin sakin oturup, depremin gelmesini mi bekleyeceğiz?.. Mutlaka önlem almalıyız.

Akıllı ve çalışkan Amerikalılar yeni bir bilim keşfettiler: Genetik. Hem insanların, hem ulusun nasıl iyileştirilebileceğini inceleyen bir bilim. Amerika'da kuşların, köpeklerin, ineklerin ve domuzların daha iyi ırkları yetiştiriliyorsa, daha sağlıklı, ayık, akıllı, iyi eğitimli, kalp ve vicdan sahibi insanların da yetişmesinin mümkün olduğu ispatlanmıştır.

Halkımızı kurtarmak ve iyileştirmek için kendinizi adamayı öneriyorum, gençler. Kuzey ve Güney Kutbu'nda büyük çabalarla araştırmalar gerçekleştiren bilim adamları var. Kristof Kolomb, Hindistan'ın zenginliklerini ararken

Amerika'yı keşfetti. Diğerleri Avustralya'yı, Afrika'nın ve Asya'nın bilinmeyen kısımlarını keşfettiler. Ben de bütün bu soylu gençliği, daha büyük işler yapmaları için davet ediyorum. Yüz milyonluk halkımızın sağlığı, zihni, vicdanı ve mutluluğu için çalışmanızı ve savaşmanızı istiyorum. Yeni, sağlıklı, aydınlanmış, ayık bir Rusya'yı fethetmenizi istiyorum. Kendi halkınızın yoksulluktan, sarhoşluktan ve cahillikten kurtulması için sizi savaşmaya davet ediyorum.

Burada yapılacak yüz yıllık iş var. İstediğiniz şekilde çalışabilir ve savaşabilirsiniz. Kötülük karmaşıktır. Veya daha doğrusu, milyonlarca insan arasında her ruhta farklı bir şeytan vardır. Her kötülükle aynı şekilde savaşılmaz. Ve bazılarınız, halkın bütün acı ve ihtiyaçlarını çözebilecek halde değildir.

Öncelikle sizi, iyi olan her şeyi bir bataklık gibi kurutan kötülüğe karşı savaşmaya davet ediyorum – halkın zenginliğini, zekasını, eğitimini, devletin gücünü ve cesaretini yok eden kötülüğe. Sizin gibi değerli gençler kendi aralarında, sarhoşluğa savaş açan, saygın gruplar oluşturabilir.

İlk zaferiniz, öncelikle kendiniz olmalıdır. Kendinizi zehirlemeyin. Sağlığınızı koruyun. Kanınızı, beyninizi ve kalbinizi temiz tutun.

Sizden büyüklerin çoğu artık zehirlenmiş durumda. Sarhoş olmak istemeseler dahi vazgeçemiyorlar. Alkol onları

dayanılmaz bir şekilde cezbediyor. Sizde hâlâ alkolün zehrinden eser yok. O yüzden, dikkat edin. Sarhoşların arasında ayık kalmak için cesaretinizi koruyun. Ağzınızın hâlâ süt koktuğunu söyleyecek aptal insanlardan korkmayın ve uzak durun.

Aptal ve şımarık insanların sizinle dalga geçmesinden utanmayın. Gençlik sıklıkla bu konuda ezilip büzülüyor. O cesarete sahip olun; akıl, soyluluk ve saflığı, sadece sözde değil, aynı zamanda aptal, kötücül insanlardan mutlaka koruyun.

Biliyorsunuz, bazı bulaşıcı hastalıklar var: Suçiçeği, kolera, kızıl ve diğerleri. Herkes bu hastalıklardan korunur. Ancak aptallığın, sarhoşluğun, hoşgörüsüzlüğün ve sefahatin de bulaşıcı hastalıklar olduğunu unutmayın. Onlardan sakının. Dağılmayın. Kötü ortamlardan uzak durun. Alçak ve sinsiler arasında asil, kötüler arasında iyi huylu, sarhoşlar arasında ayık olmayı bilin.

Hayatta siz olmasanız da fazlasıyla çürümüşlük ve kirlilik var. Siz ona saflık ve güç verin: Zihnin gücü, kalbin gücü ve irade gücü. Ateşli olun ve bu ateşi diğer insanlara da yayın."

İYİ YAŞAM İÇİN KARDEŞLİK

Raçinski'nin heyecanlı, ateşli konuşmalarından etkilenen gençler, iyi yaşam için kardeşlik grubu kurmaya karar verdiler. Yüzlercesi hayatlarının son gününe kadar kardeşliğe sadık kaldı. Onlara göre, bu bir erdem değildi. Kısıtlayıcı bir tarafı yoktu. Yoksunluk da değildi. Birisi merak ettiğinde, şöyle açıklıyorlardı:

"Biz sadece kirli bir alışkanlıktan vazgeçmiş olduk, o kadar. Bazıları tütün çiğnemeye alışkındır. Diğerleri onu burnuna çekmeyi ya da sigara olarak içmeyi tercih eder. Bazıları da kendisini zehirleyene kadar içki içer. Bunların hepsi zararlı alışkanlıklar. Neyse ki bilge öğretmenimiz bizi onlardan uzak tutmayı başardı.

Tüm okul programlarına, alkolden uzak durma yöntemleri dahil edilmelidir. Yetenekli bazı yazarlara, alkol zeh-

rinin zararları üzerine kitaplar yazdırılmalı ve bu kitaplar, okullarda çocuklara okutulmalıdır. Nasıl her çocuğa çiçek hastalığına karşı aşı yapılıyorsa, aynı şekilde bütün çocuklar alkol bağımlılığına karşı 'aşılanmış' olmalıdır. Yetişkinler zehirlenmeye devam edip şişedeki şeytana boyun eğen köleler olarak yaşamak isterlerse istesinler. Fakat çocuklar, gençler, yeni nesiller hayata ayık kafa ve ayık iradeyle başlamalıdırlar."

Raçinski'nin öğrencilerine, "Hiç mi içmiyorsunuz? Çok fazla içmemeyi anlıyoruz ama birkaç kadeh de mi yasak?" diye soruyorlardı.

Onlar da gülüyor ve soruya soruyla cevap veriyorlardı:

"Peki siz neden bu kadar çok içiyorsunuz? Alkol almayanlara, neden içmediklerini sorduğunuzda yanlış soruyu soruyorsunuz. Aslında içenlere sormalısınız, neden bu kadar çok içiyorlar diye. Birileri tadından dolayı içtiğini söylerse, inandırıcı olmayacaktır: İçkilerin çoğu acı ve tatsızdır.

Birisi sağlık için içtiğini, içkinin güç verdiğini söylüyorsa, yanılıyor. İçki içenlerin, içmeyenlerden çok daha zayıf olduklarını gösteren yüzlerce araştırma var. Aynı asker alayı, alkol almadan yürüdüğünde, içki içtiği zamandan çok daha fazla kilometre yürüyor.

Maden ocaklarında, ormancılıkta ve tarla işlerinde çalışan binlerce işçi, günde üç kadeh içki devirdiklerinde, sarhoş olmak için içecek bir şey bulamadıkları zamana göre çok daha az iş yapıyorlar.

Kışın uzun ve tehlikeli bir yolda, eşit derecede giyinmiş iki kişiden biri sarhoşsa, onun soğuktan donma ihtimali çok daha yüksek.

En sonunda, tüm sarhoşlar, mide ve iştah problemi yaşıyor. Sürekli içki içenlerin neredeyse çoğu iştahını kaybediyor, zayıflıyor. Yürüyemedikleri gibi, nefes darlığı çekiyorlar.

En önemlisi sağlık ve iyi bir iştah! Alkolün zehir olduğunu anlamak için yapmanız gereken tek şey, sürekli içenlere bakmaktır. Yüzleri şişmiştir. Gözleri bulutlu, kanlıdır. Burunları kırmızı bir renk almıştır. Sesleri kısıktır. Elleri titrer, sürekli huzursuzdurlar. Hep gergin ve sinirlidirler. Kendilerine hâkimmiş gibi görünmezler. Bir yudum içebilmek için, her türlü aşağılanmaya hazırdırlar.

İşte aşırı içki içen herkesin sıradan portresi. Yıllarca 'sağlığa' diye kadeh kaldırıp, sonunda hasta olmak için. Oysa hep sağlığa içilir. Bu durumda, 'hastalık için', 'ölüme koşar adım gitmek için' için demek daha doğru olur."

"Fakat bu, insanlar üzerinde eziyet olurdu," diye itiraz etti, aksini savunanlar. "Ben kendimi zehirliyorsam, kime ne? Zehirlenmemi kim yasaklayabilir?"

"Sözlerinizde hiçbir mantık yok, anlamsız ve zayıf argümanlar," diye yanıt verdi Raçinski'nin öğrencileri. "Aşırı içki içen, alkolle kendini zayıflatan herkes kamu ve devlet suçlusudur, zehirlidir ve perişandır. Çok içen sadece kendini zehirlemiyor, çocuklarının ve torunlarının kanını da zehir-

liyor. Bütün yeni kuşakların kanını. Her yıl sarhoşların sağlıksız çocukları doğuyor. Ve ana rahminde zehirlenen tüm bu çocuklar, sağlıksız biçimde halk nehrine akıyorlar. Deri ve kimyasal fabrikaların ürettikleri kalıntıların nehirlerdeki suyu zehirlemesine kesinlikle müsaade edilmemektedir. Ya siz beyler, halkın kanını zehirliyorsunuz. Zehirli asit gibi, hem kendi zihninizi, yeteneklerinizi ve fiziksel gücünüzü, hem torunlarınızınkini tüketiyorsunuz.

Ev ya da orman yakan kişi yargılanır. Şişedeki şeytan, bütün ülkeyi alkolle boğup insanlarda korkunç bir ateş yakıyor.

Demostenes'in duruşunu taklit etmeyi bırakın, hiç yakışmıyor," diye öfkeyle konuşuyordu Tatevolu öğrenciler. "Demostenes, vatanını yabancı istilacı Makedon Philip'in şiddetinden korumaya çalışıyordu.

Utanmalısınız. Utanın ve susun! Siz kendiniz zehirlendiyseniz, zayıf iradeli insanlarsanız ve kendinize hâkim olamıyorsanız, en azından yüzlerce, binlerce ve milyonlarca insanın zehirlenmesine karşı savaşan, sağlıklı insanlara müdahale etmeyin."

"Fakat," diye itiraz ediyordu tersini düşünenler, "sizin dediğiniz gibi kısıtlama getirilirse, herkes içkisini gizlice hazırlayacak. Gizlice satıp içecekler. Şeytan gizlenecek, değişen sadece bu olacak."

"Bu da bir gelişme sayılır," diye karşılık veriyordu Tatevolu gençler. "Yasak olduğu halde, insanlar hırsızlık ya-

pıyor, öldürüyor, tecavüz ediyor. O halde sizin mantığınızla hırsızlara, katillere ve tacizcilere izin mi vereceğiz? Hırsızlık yapın, öldürün, taciz edin mi diyeceğiz? Suç işleyen insanlar sahte parayla, kaçakçılıkla, kumarhane işletmekle uğraşıyor. Bütün bunlar, yasak olduğu halde yaşanıyor. Hem bugüne kadar, ahlaken ve zihinsel açıdan sağlıklı hiçbir insan, *kaçakçılık ve kumar için tam özgürlük vermeliyiz, çünkü zaten varlar,* dememiştir. Elbette ki bir sorunu, bir gün, bir ay ve hatta bir yılda ortadan kaldıramazsınız. Fakat sınırlandırabilir ve azaltabilirsiniz.

Sellere karşı baraj yapılır. Salgına karşı dezenfeksiyon ile savaşılır. Yangın önlemleri yangınlara karşı alınır. Tehlikeli yerlerde tütün içmek yasaktır. Aynı şey, insanların sarhoşluğuyla mücadelede yapılmalıdır."

DAHA FAZLA AYDINLIK İÇİN, KARTACA DEVRİLMELİ

Raçinski gençliğe şöyle diyordu: "İlk göreviniz sarhoş olmamak ve kendinizi zehirleyerek başkalarına kötü örnek olmamak. Büyük Romalı bilge Cato'yu unutmayın. Kartaca ve Roma, Akdeniz'e hâkim olmak için savaşırken, senatoda, ulusal meclislerde ve özel görüşmelerde Cato, herkese, *Kartaca devrilmeli. Kartaca'nın büyümesine izin verilirse Roma yaşayamaz. Kartaca'nın güçlenmesi, Roma'nın zayıflaması ve ardından ölmesi demektir. Roma'nın güvenli geleceği için Kartaca yok edilmeli,* diyordu.

Aynı şekilde, halkın hayatını iyileştirmek için Cato gibi adamlara ihtiyaç var. Ulusal aydınlanma seviyesindeki işçi-

ler kendilerini aşırı içkiden korumalı, herkesin başına çivi çakar gibi şu sözleri tekrarlamalıdır:

'Halk cehaletinin Kartaca'sı yıkılmalıdır. Halk sarhoşluğunun Kartaca'sı devrilmelidir. Sarhoş şeytanın krallığı devrilmelidir.' "

Raçinski'nin öğrencileri ortaokul ve yüksekokullardan mezun olup iş hayatına atıldıktan sonra, çevrelerindeki insanların da sürekli ayık kalması için uğraştılar. Öğretmen olanlar, çocuklara alkol konusunda ilham verdiler. Alkolden uzak duran sayısız insan yetiştirdiler. Halkın en büyük problemlerinden biri, milyonlarca insanın sürekli sarhoş gezmesiydi.

Din adamı olanlar kendi cemaatinde aynı şeyi yaptılar. Mühendisler fabrika, maden ve demiryolu atölyelerinde işçilere ilham kaynağı oldular.

Raçinski'nin dört öğrencisi doktor oldu. Dördü de çalışmak için köylere gitti. Reçeteye yazdıkları ilk şey, sarhoşluktan uzak durulması oldu.

Tatevo okulundan on kişi subay oldu. Hiçbiri içki içmiyordu. Arkadaşlarını ve askerlerini de içmemeye teşvik ediyorlardı.

Ancak, milyonlarca insanın sarhoşluğuna karşı bu sistematik mücadele, üniversitedeki eski profesörün yorulmadan çalışıp başardıklarının yalnızca küçük bir parçasıydı. Gerçek bir madenci gibi, halk kitlelerinde gitgide daha derine iniyordu. Bütün eyalette bilincin tekrar uyanmasını

sağladı. Halk cehaletinin derinliklerinde kaybolup gidecek yetenekler keşfetti. Kaybedilenler Rusya için de kayıp olacaktı.

Rusya'da ve başka ülkelerde, bir değil onlarca, yüz binlerce Raçinski olsaydı, bütün halkın on, yirmi, otuz yıllık yaşamı tamamen değişecekti. Bu bir mucize olurdu. Yepyeni bir nesil doğabilirdi. Suç ve hastalık azalır, hapishanelere ihtiyaç duyulmazdı. Daha az hastane olurdu.

Ülke tamamen dönüştürülebilirdi. Köyler ve şehirler cennet bahçesi olurdu. Her yere iyi yollar yapılırdı. Yolların kenarında muhteşem çayırlar olurdu ve bu çayırlarda büyük, besili hayvanlar otlardı.

Dağlarda yüzlerce fabrika bacası yükselirdi. Binlerce kilometrelik demir yolları yapılır, şelalelerde onlarca büyük enerji santrali çalışırdı. En uzak köyler, mahalleler, ahırlar bile elektrikle aydınlanırdı.

Evlere ışık dolardı. Ve sadece evlere değil, milyonlarca insanın zihnine de ışık dolardı... Halkın ruhu ve hayatı aydınlanırdı.

Tüm bunların gerçekleşmesi mümkün. Hepsinin... Sadece bir şartla – daha fazla parlak insana sahip olarak. Ve her şeyden önce, her birimizin mümkün olduğunca daha fazla hayata ışık tutmasıyla.

GRIGORIY PETROV HAKKINDA

Grigoriy Spiridonoviç Petrov 26 Ocak 1866'da Petersburg'a bağlı küçük bir kasaba olan Yamburg'da dünyaya geldi. Kendisi, soyunu kısaca "orta sınıftan gelen bir şahsın, çocukluğunda ise bir çobanın oğlu" olarak ifade etmişti. Başka kaynaklara göre ise Petrov'un babası küçük bir tüccardı ve misafirhane işletmeciliği yapmaktaydı. Petrov'u iyi tanıyan Maksim Gorki, yazarın çocukluk yıllarıyla ilgili olarak şunları yazmıştı:

"Kendisi bir meyhanecinin veya büfecinin oğlu olup, çocukluğunda küfürden başka bir şey duymamış ve sarhoş insanlar dışında birilerini görmemiştir."

Eğitimine Narva Lisesi'nde başlayan Petrov, Petersburg'a yerleştikten sonra burada önce ruhban okulunu, ardından 1891 yılında ilahiyat akademisini bitirdi. Papaz olduktan

sonra eğitimcilik mesleğini seçen Petrov Mihaylovsk Topçu Okulu, Paj Askeri Okulu, Politeknik Enstitüsü, Aleksandrovsk Lisesi ve Petersburg'un diğer birkaç lisesinde konferanslar vermeye başladı. Genç ve yetenekli papaz zamanla başkentte aranan ve saygı duyulan bir vaiz olarak tanındı. Parlak vaazları ve halka açık konferanslarının ünü bütün Petersburg'a yayılmıştı. Sahip olduğu hitabet yeteneği, açık fikirleri ve konuşmalarında hayati önem taşıyan konuları ele almasıyla dikkatleri üzerine çekmekte ve halk tarafından çok sevilmekteydi.

Petrov'un halka açık birkaç konferansına katılan filozof Vasili Rozanov, yazar hakkında kaleme aldığı hayranlık dolu makalede aşağıdaki hususları özellikle belirtmişti:

"Eğitimli ve kültürlü, hem de sadece akademik kültürle sınırlı kalmayıp, Avrupa kültürünü de benimsemiş birisi olarak, üzerinde durduğu konuları ve yaptığı konuşmaları sıradan halkın anlamakta zorlanabileceği her türlü ifade ve sözcüklerden arındırma cesareti göstermişti."

Petrov'un çok sayıdaki hayranı arasında, o dönem Rusya'nın en etkili ve güçlü şahsiyetlerinden birisi olan Maliye Bakanı Kont S. Y. Vitte de bulunmaktaydı. Kont, hatıralarında, kurucusu olduğu Petersburg Politeknik Enstitüsü'nü ziyaret etme kararı aldıktan sonra Petrov'un verdiği bir konferansa katıldığını anlatıyor. Elbette, Vitte ilahiyat alanında bir konferansa katılmayı özel olarak

planlamamıştı, fakat Petrov konuşma yaparken bütün öğrencilerin dersleri bırakarak onu dinlemeye gittiğini, bu nedenle de diğer konuşmacıların konferanslarına ara verdiğini anlattılar kendisine. Vitte "Bu konferans, şüphesiz, hayatımda dinlediğim en iyi konferanslardan biriydi," diye yazmıştı.

Hitabet kabiliyeti ile birlikte, edebi yeteneğe de sahip olan Petrov'un sade ve aynı zamanda da heyecanlı bir üslupla yazılmış kitapları halkın farklı kesimleri tarafından okunmaktaydı. Rozanov'un "Taşralı bir yakınım onun kitapları ile dolu kolileri memleketine taşımaktan yorulduğunu söyledi, zira bu kitaplara ardı arkası kesilmeyen büyük bir talep var," sözleri bunun kanıtıdır.

Rozanov, bu konudaki değerlendirmelerini "Kitap piyasasına sadece Maksim Gorki ve Tolstoy'un hakim olmadığını, aynı zamanda, Petersburg'da en çok rağbet edilen ve sade halkın sevdiği bir vaizin, Petrov'un da bu piyasada söz sahibi olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz," sözleri ile sürdürmektedir.

Petrov'un cazip kişiliğinin ve halk arasındaki popülerliğinin sırrı neydi? Şüphesiz, hitabet yeteneği konuşmalarının çok rağbet görmesini sağlayan en önemli etkendi. Rozanov, ilerleyen dönemlerde Petrov ile ilgili hayal kırıklığına uğrayacak olsa da, şu hususu belirtmeden geçememiştir:

"Başarısının sırrı size özel bir şeyi fısıldar gibi söyleyen, aynı zamanda hem otoriter, hem de etkileyici sesinin sihirli tınısında gizliydi. Bence, Abşalom da böyleydi."

Sıradan insanlarla ve halkın temsilcileriyle onların anlayabileceği dilde konuşması da göz ardı edilmemesi gereken bir konudur. Fakat başvurulan yöntem ve alınan tedbir ne olursa olsun, Petrov'un halk nezdinde sahip olduğu sevgi ve saygıyı doğurması için yeterli olamazdı. Bu açıdan, kendisinin konuşmalarının içeriği ve dile getirdiği hususlar daha önemliydi.

Petrov, Rusya'nın toplumsal hayatında yaşanan durgunluğu şiddetle eleştirmekte ve halkın yaşantısının zorluğundan yakınmakta; toplumun ileri görüşlü, aydın kesimini halkın refahı ve ülkenin kalkınması için çalışmaya ve hayatlarını bu amaca adamaya davet etmekteydi. Petrov'un bir biyografisinde yazar şöyle diyordu: "O, hayatı yeniden inşa etmek gerektiğine insanları ikna etmek için yorulmadan çabaladı." Yazılarında da konuşmalarında da Petrov Rusya'da hayat şartlarının kötü olduğunu, halkın fakirlik ve cehalet içerisinde, zavallı bir yaşam sürdüğünü dile getirerek, ülkenin bütün bilinçli güçlerinin vatanın iyiliği için durmadan çalışması gerektiğini tekrarlamaktadır. Bir yazısında şöyle demiştir:

"Anavatandaki yaşam tarzına baktığınızda, büyük bir halkın sahip olduğu güçle örtüşmeyen başarısızlık, eksiklik, geri kalmışlık ve tembellik görürsünüz. Bu durum

karşısında yüksek sesle 'Artık işe koyulmanın vakti geldi!' demelisiniz. Hem öğrenmek hem de öğretmek zorundayız! Daha çok kişiyi çalışmaya davet etmeliyiz, çünkü yapılacak iş çok, çalışan sayısı az. Çalışmak için taze güce ihtiyacımız var... Gönlünüzdeki ıstırapla, halkın içinde bulunduğu sefaleti, asırlardır süregelen karanlığı, sahipsizliği, öksüz bir çocuğun acizliğini andıran zayıflığı ve güçsüzlüğü dışa vuruyorsunuz. Çok sevdiğiniz halkınızla ilgili kurduğunuz hayaller ise eminim çok farklıdır."

Bütün bu fikirler – halkın eğitilerek, kültürel açıdan geliştirilmesi, 'taze güçlerin çalışma hayatına dahil edilmesi' ve toplumun eğitimli kesimlerinin halkın bilinçlenmesine hizmet için seferber edilmesinin gerekli olduğu düşüncesi – çalışmaya başladığı ilk dönemlerden itibaren Petrov'un en çok önem verdiği ve üzerinde durduğu konuların başında gelmekteydi. Konuşma ve yazılarında tarih ve siyasetten edebiyat ve sanata kadar çeşitli alanlarda farklı konuları ele alsa da, çalışmalarının odak noktasında her zaman tek bir konu bulunmaktaydı; bu konuyu, günümüz yazarının diliyle, "Rusya'yı kalkındırmak için neler yapmamız gerekiyor" şeklinde ifade edebiliriz. Hayatının bu ilk dönemlerinde şekillenen düşünce ve yaklaşımları daha sonra da değişmeyecekti. Nitekim, en ünlü kitabı 'Beyaz Zambaklar Ülkesi'ni zihninde tasarlarken bu fikirleri tekrar ele alarak, çalışmalarının merkezine yerleştirmişti.

Petrov'un düşünce ve önerilerinde yeni bir şeyler olmadığını, zira o dönemde Rus toplumunun büyük kısmının değişim talepleri ile hareketlenmeye başladığını ve liberal aydın kesimin halkın refahı için çalışma isteği ile dolup taştığını biliyoruz. Fakat Ortodoks bir papazın ağzından bu kadar ateşli vaazların dökülmesi, en önemlisi ise, ülkesinin içinde bulunduğu durum nedeniyle hissettiği samimi ve gerçek acının konuşmalarına yansıması, Petrov'u dinleyen hemen herkesin kendisinin birer hayranına dönüşmesi sonucunu doğurmaktaydı. Rozanov makalesinde papazın konuşmasından heyecanlanmış bir generalin sözlerini örnek vermektedir:

"Daha birkaç yıl öncesine kadar bütün Rusya halkı boş zamanlarında meyhaneleri doldurmuş, avazı çıktığı kadar bağırarak sarhoş şarkıları söylüyordu. Kilisede yapılan ayinler dışında, hiçbir yerde din adamına rastlayamazdınız. Peki, şimdi? Bakın, halk koşarak buraya gelmiş, insanlar bir saatten fazladır ayakta bekliyor. Hiç kimse oturmak istemiyor, homurdanıp söylenen yok. Ve bütün bunlara birkaç basit ama eğitici kelime duymak için katlanıyorlar."

Daha mesleğini icra etmeye başladığı ilk dönemlerden itibaren, kilise Petrov'un alışılmışın dışında ve farklı vaazlarını hoşnutsuzlukla izlemekteydi. Kendisi bu durumu "K. Pobedonostsev'in emri ile, verdiğim konferanslar 1903 yılından itibaren özel sansüre tabi tutulmaya başlanmıştı.

Ben de o zaman halka açık konuşmalarıma getirilen bu kısmi yasağa tepki olarak, bütün eğitim kurumlarında ve kilisede üstlendiğim görevlerden ayrıldım. Kilise kadrosundan çıktım ve 1907 yılına kadar, papaz cüppesini taşımaya devam ederek, hiçbir yerde görev yapmadım," cümleleri ile özetlemektedir. Petrov ile kilise arasında sonraki yıllarda da devam edecek olan ihtilaf, muhtemelen o andan itibaren başladı ve büyüyerek, nihayet, 1908 yılında unvanının geri alınmasıyla sonuçlandı.

İlk baskısı 1898 yılında yapılan ve daha sonra Rusya'da 20. baskıya ulaşarak, birçok dile tercüme edilen 'Hayatın Temeli Olarak Kutsal Kitaplar' adlı eseri bu süreçte önemli rol oynadı. Maksim Gorki, Çehov'a yazdığı mektuplarda yazarına bütün Rusya'da büyük şöhret getiren söz konusu kitapla ilgili hayranlığını dile getiriyordu:

"Kitap, temiz ve derin bir inancı yansıtan büyük bir ruhu barındırıyor. Bu kitabı bir papaz yazmış, hem de papazların hiç yazmadığı gibi yazmış."

Kilisenin bir papazın kaleme aldığı böyle bir eseri kabullenmesi, tabii ki mümkün değildi.

Petrov'un kilisede yenilenmiş liberal hareketin lideri olarak yer alması, Sinod ile olan çatışmasında etkili oldu. Günümüz araştırmacılarından S. L. Firsov bu durumu "20. yüzyılın başlarında G. Petrov'un kilisenin yenilenmesi girişimlerinde oynadığı rolü özellikle vurgulamak gerekir, nitekim, parlak bir yazar ve iyi bir hatip olarak, kendisi devrim

yıllarında aşırı solcu olarak ün kazanmıştı," sözleriyle ifade etmektedir. Petrov'un "yenilikçi" yaklaşımları, hiç kuşkusuz, ihtilafın daha da derinleşmesi ve resmi soruşturmanın hızlandırılarak, din adamı saflarından kovulması ile sonuçlanmıştır.

Aziz Sinod'un tutanağına göre, Petrov "Ortodoks kilisesinin öğretilerine ters düşen ve Tanrı tarafından seçilerek, görevlendirilmiş otoritelere karşı saygısızca yaklaşımlar içeren görüşleri yaymakla" suçlanmaktaydı. Papazın kendini savunmak için Metropolit Antoni'ye hitaben yazdığı ve daha sonra ayrı bir broşür olarak basılan mektup bütün ülkede büyük ses getirmişti. Söz konusu mektupta Petrov, durağan ve yeni gelişmelere kapalı yapısı, siyasi iktidara bağımlı hale gelmesi nedeniyle Rusya'da kiliseye karşı uzun süredir var olan ve giderek artan memnuniyetsizliğe dikkat çekmekteydi.

Petrov'un maruz kaldığı baskı ve zulüm arttıkça, ünü daha da yayılmaktaydı. 1907 yılının başlarında "zararlı yayıncılık ve yazarlık faaliyetleri" nedeniyle "kilise korosunda görev yapmak üzere" Lujsk Kazası'nda bulunan İoan – Bogoslov Çeremenets Manastırı'na üç aylık sürgüne gönderildiği zaman, kendisini tren garından kalabalık bir hayran topluluğu yolcu etmişti. Biyografisinde, uğurlamanın büyük bir gösteriye dönüştüğü belirtilmişti. Manastırda bulunduğu süre zarfında kendisine "geçmiş olsun" dileklerini iletmek ve hayır duasını almak için sayısız hayranı akın

akın ziyaretine gelmekteydi. Manastırın misafirhanesinde kalan Neyman isimli bir öğrencinin bıraktığı "Geldim, gördüm, konuştum, mutluyum," şeklinde bir not Petrov'un şahsiyetine duyulan saygıyı ifade etmesi açısından çok anlamlıdır. Unvanı geri alındıktan sonra ise haksızlığa uğramış, fedakar ve mücadeleden yılmayan birisi olarak sahip olduğu itibar erişilmez bir noktaya ulaşmıştı. Bir gazeteci kendisine hitaben şunları yazmıştı: "Siz, tıpkı kahraman bir savaşçı gibi, gerçeği sonuna dek savunmak ve ona sadık kalmak yeminine bağlı kaldınız. Sinod'un alçakça bir tavırla sizi karalamaya çalışmasının sadece bir tek sonucu olabilir: Bu çabalar sizin hayat öykünüzün örnek bir yaşam şekline dönüşmesine vesile olacak ve Rusya'ya uzun yıllar anılacak faydalı ve güzel bir efsane kazandıracaktır. Siz güce, iradeye ve mizaca sahipsiniz. Takdire şayan bir cesaret sahibisiniz."

Rus kültürünün önde gelen temsilcilerinin büyük kısmı, kendisi için aynı zamanda zafer dönemi olan sürgün günlerinde Petrov'a destek vermekteydi. Vasili Rozanov, Maksim Gorki, Vasili Nemiroviç-Dançenko ve diğer birçokları çeşitli yollarla kendisine olan destek ve hayranlıklarını ifade ediyorlardı. İlya Y. Repin tarafından yapılan Grigoriy Petrov portresi bu desteğin en iyi örneklerinden biridir.* Ünlü ressam 1899 yılından itibaren Finlandiya'nın küçük bir tatil

* Grigoriy Petrov'un İ. Repin tarafından yapılmış resmi Penza kenti Sanat Müzesi'nde muhafaza edilmektedir.

yöresi olan Kuokkala'da (şu an Leningrad Vilayeti'nin Repino kasabası) yaşamaktaydı. Ressamın "Penates" adlı malikanesinde misafir olan arkadaşları arasında Grigoriy Petrov da bulunmaktaydı. Yıllar sonra, muhaceret döneminde Petrov'a yazdığı ve günümüze kadar ulaşmış tek mektup olma özelliği taşıyan mektubu, usta sanatçının kendisine büyük saygı ve hayranlık duyduğunu ortaya koymaktadır. Repin tarafından 1907 yılında, başka deyişle, Petrov'la ilgili soruşturma ve baskıların çok yoğunlaştığı bir dönemde yapılan resim, takibe maruz kalan din adamının Avvakum'u anımsatan özelliklerini (etkileyici bakışlar, derin bir inanç ve heyecanlı ruh hali) yansıtması açısından dikkat çekmektedir.

Ününün en çok arttığı 1907 yılında Grigoriy Petrov II. Dönem Duma'ya vekil seçildi, fakat manastıra kapatılmış olması Duma faaliyetlerinde yer almasını engelledi. Unvanının alınmasının ardından kendisine, yedi yıl süreyle Moskova ve Petersburg'a giriş yapma ve bu şehirlerde yaşama yasağı getirildi. 1908 yılından itibaren Petrov devamlı surette ikamet yerini değiştirirken, bazen Finlandiya'da bazen de Kırım'da yaşamak zorunda kaldı. Yazar, bu yıllarda bir taraftan sık sık yurtdışına çıkarken, diğer yandan da yorulmak bilmeden ülkeyi dolaşmakta ve Vladivostok'a kadar gittiği birçok şehirde konferanslar vermekteydi. Gazetecilik ve yazarlık kendisinin başlıca iştigal alanına dönüşmüştü, nitekim, *Russkoe Slovo* (Rus Sözü) adlı gazetenin hemen

hemen her sayısında çeşitli konuları kapsayan makaleleri yayımlanmaktaydı.

Devrim yıllarına kadar olan dönemde Grigoriy Petrov sürekli polis gözetimi altında yaşadı. Çeşitli vilayetlerin jandarma birimlerinin kendisinin konuşmaları ve eğitim çalışmaları ile ilgili Polis Departmanı'na ilettiği bilgilerin yer aldığı birkaç kalın dosya Rusya Federasyonu Devlet Arşivi'nde muhafaza edilmektedir. Polis memurları Petrov'un verdiği konferansların içeriğini detaylı ve özenli bir şekilde ortaya koyduktan sonra, fikir birliği ile bu konuşmaların kışkırtıcı, hükümet ve kilise karşıtı olduğunu ifade etmektedirler. Kendisinin herhangi bir şehirde ortaya çıkması, her seferinde toplumsal bir hareketliliğe neden olmakta, konuşmaları büyük bir ilgi ve coşkuyla karşılanmaktadır. Örneğin, 1914 yılının Mart ayında Saratov Jandarma İdaresi Müdürü'nün ilettiği rapordan bir bölüm, Petrov'un konferansları sırasında dinleyicilere hakim olan büyük coşkuyu ve bunun sonucu ortaya çıkan atmosferi çok çarpıcı biçimde ortaya koymaktadır:

"Konuşmasının son kısmında Petrov ateşli bir şekilde gençlere seslenerek, onları kötülükle yorulmadan mücadele etmeye ve geçiş döneminde oluşan elverişli koşullardan yararlanmak suretiyle, daha iyi bir hayat kurmaya çağırdı: 'Siz nasılsanız, Rusya da öyle olacaktır. İşe önce kendinizden başlayın, binayı sonra inşa ederseniz. Serflik döne-

minden miras kalan kölelik ve esaret hissi bizi ezmektedir, boğuluyoruz, ruh ve şevkini kaybetmiş bir topluluk olarak, parmağımızı bile kıpırdatmadan ve risk almadan bir şeyler elde etmeye çalışıyoruz. Yeni bir hayat kurmak istiyorsak, bunu çıplak elle yapamayız.'"

Albay rütbeli polis memuru sözlerini şöyle sürdürüyordu:

"Etkili bir anlatımla, diğer devletlerin yönetim şekli ve yaşamından çok sayıda örnekler vererek yaptığı konuşmayı kalabalık büyük bir dikkat ve ilgiyle dinliyordu. Bir ara, coşkunun daha da arttığı bir anda, kendisi Gorki'yi övmeye başladı. O an görevli polis memuru Petrov'u uyarmak istedi, fakat daha ağzını açmaya fırsat bulamadan kalabalık tarafından yüksek sesle protesto edildi, hatta ıslıklandı. Konferans bittikten sonra coşkulu bir şekilde tezahürat yapan kalabalık, konuşmacıyı omuzlarına alırken, polisi bir kez daha şiddetle protesto etti. Anlaşılan, Petrov'un konuşması kendilerini çok heyecanlandırmıştı."

Hiç şüphesiz, Petrov'un konferansları herhangi bir devrimci söylem, mevcut düzenin yıkılmasına yönelik çağrı ve isyana teşvik gibi unsurlar içermemekteydi. Bütün fikirleri o dönemde yaygın olan ideallerle örtüşmekte ve bu çerçevenin dışına çıkmamaktaydı. Söz konusu idealler halkın eğitim ve kültür seviyesinin yükseltilmesi, Batılı ülkelerin modelini örnek alan sınai ve ekonomik moderni-

zasyon ve toplumsal yaşamın kötülüklerden arındırılarak temizlenmesi gibi konuları kapsamaktaydı. Bu açıdan, Petrov yazılarında aşırı alkol tüketiminin önlenmesi konusunu özellikle ön plana çıkarmaktadır. Elde ettiği başarının temelini oluşturan başlıca etken, yazı ve konuşmalarında üzerinde durduğu konuların o dönem Rusya'da mevcut olan genel koşullar ve toplumsal durumla büyük ölçüde örtüşmesidir. Petrov, bir deniz kabuğu misali, yaşadığı dönemin uğultusunu içine çekerek, bunu çalışmalarına yansıtmakta, yaptığı konuşmalarda toplumsal hayatın bütün alanlarında görülen tıkanıklık, acizlik ve nefret belirtilerini ve yenilenme ihtiyacını, buna duyulan özlemi dile getirmekte, toplumun duygu ve düşüncelerine tercüman olmaktaydı.

* * *

Grigoriy Petrov'un özel hayatıyla ilgili fazla bilgi yoktur. Vefat eden nişanlısının kız kardeşi Mariya Kapitonovna (1874-1948) ile evlendiğinde yaşı daha çok gençti. Anlatılanlara bakılırsa, aile hayatları ve evlilikleri sorunsuz değildi ama Petrov, oğlu Boris'i çok seviyordu (iç savaş yıllarında Denikin ordusunda hizmet eden oğlunun savaşta hayatını kaybetmesi kendisi için büyük bir yıkım olmuştu). Karı koca arasındaki karşılıklı soğukluğun ne zaman ortaya çıktığını söylemek zor olsa da, Petrov'un

unvanının alınması sırasında ayrı yaşadıkları tahmin edilebilir. Tıp mesleğini seçen Marina Kapitonovna 1908 yılında Petersburg Kadın Tıp Enstitüsü'nden mezun olduktan sonra profesörlüğe kadar yükselmiş ve Akademik İ. P. Pavlov'un en yakın çalışma arkadaşı ve yardımcısı olmuştur.

Uzun bir aradan sonra, devrimin hemen öncesinde Narva'da tanıştığı ve o zaman genç bir kız olan Zinaida İvanovna Krasnova (1899-1975) Petrov'un ikinci eşi olacaktı. İlk karısıyla resmi olarak boşanmadıkları için Petrov ve Zinaida İvanovna nikahsız yaşamaya başladılar. Devrimin ardından ve Petrov'un ülkeyi terk etmesinin hemen öncesinde 1919 yılının sonbaharında, Kiev'de kızı Marina dünyaya geldi. Evlilik soyadı Konrid olan ve 1950'li yıllardan 2002 yılına kadar Münih'te yaşayan Marina Grigoryevna Petrova, babası ve onun hayat hikayesi, özellikle de göç dönemi yaşamı ile ilgili çok değerli bilgi ve anıları bizimle paylaştı, kendisine şükran borçluyuz.

Petrov'un Gönüllüler Ordusu'na katıldığına dair bilgiler de mevcuttur. Nitekim, 1920 yılının Mayıs ayında Bolşevik gazetesinde "Grigoriy Petrov Beyazlar'ın Hizmetinde" başlıklı küçük bir yazı yayımlandı. Yazıda şöyle denmekteydi: "Tanınmış bir isim olan Grigoriy Petrov, Beyazların geri çekilmesi öncesinde Kuzey Kafkasya ve Kuban'da devrim karşıtlarını öven konferanslar vermiştir." Kızının da dünyaya geldiği Kiev'de bir süre bulunan

Petrov, şehrin Bolşeviklerin eline geçeceğinin anlaşılması üzerine ailesinden ayrılarak, Denikin ordusunun ardından Kırım'a gitti. Kızı, babasının ailesini bırakmak istemediğini, fakat Bolşevikler tarafından hapse atılma ve zulme uğrama tehlikesinden çok korkan karısının uzun ikna çabaları sonucu bu adımı attığını hatırlıyor. Zinaida İvanovna ve küçük Marina da Kiev'i terk ederek Narva'ya, akrabalarının yanına gittiler.

Beyaz Ordu birliklerinin Kırım'ı terk etmeye başladığı 1920 yılının sonlarında Petrov da vatanından ayrılmak zorunda kaldı. Bulgar arkadaşı ve tercümanı Dinyo Bojkov anılarında, Beyaz Ordu'nun Kırım'dan çekileceğinden Petrov'un son anda haberdar olduğunu ve bu nedenle ülkesini "yalın ayak ve çıplak" halde, başka deyişle, cebinde beş kuruş para olmadan ve hatta yedek elbise bile temin edemeden apar topar terk etmek zorunda kaldığını anlatıyor. Vapurla İstanbul'a kadar gelen Petrov daha sonra Gelibolu'daki mülteci kampına, buradan ise İtalya'nın Trieste kentine gitti. Yazılarını okuyan Yugoslavların kendisiyle iletişim kurmasının ardından, Yugoslavya Hükümeti tarafından Belgrad'a davet edildi. Grigoriy Petrov'un ikinci, muhacir hayatı da böylece başlamış oldu.

Grigoriy Petrov'un Narva'da yaşayan ve kendisinin yanına yerleşebilmeleri için gerekli iznin çıkmasını bekleyen karısı ve kızına yolladığı birkaç kartpostal günümüze

kadar ulaşmıştır. İlk kartpostalda şu cümleler yer almaktaydı:

"Zinulya, 1921 yılının 1 Ocak günü parasız, iç çamaşırsız, ayağımda yırtık çizmelerle, bir sefil gibi Belgrad'a vardım. 26 Ocak 1921 tarihinde 2 numaralı lisede Rus dilinde verdiğim konferans karşılığında kazandığım 300 Dinar ile sefaletten kurtulma yolunda ilk adımımı attım. 2 numaralı lisenin müdürü çok iyi bir insan ve mükemmel bir öğretmen."

Bu ilk konferans Petrov için yeni bir yükseliş döneminin başlangıcı oldu. Kaçarken malvarlığını, birikimini, Kırım'daki yazlığını, en önemlisi ise, bütün Rusya'ya yayılmış şöhretini ve dinleyici-okuyucu kitlesini, kısacası her şeyini kaybeden yazar, Rusya'da olduğu gibi, hızlı ve ani bir şekilde tekrar yükselmeye başladı. Fakat bu sefer karşısındaki okuyucu ve dinleyici başkaydı. Petrov, Rus göçmen topluluğu ile her türlü işbirliği olanağını göz ardı ederek, yüzünü kararlı bir şekilde Yugoslav ve Bulgar dinleyici ve okuyuculara çevirdi.

Kuşkusuz, Petrov'un Rus göçmenlerinin kültürel ve siyasi hayatında yer almak istememesinin başlıca nedenlerinden biri, kendisini bu ortama yabancı hissetmesiydi. Çevresinde kendisiyle aynı düşünceleri paylaşan ve Rusya'nın başına gelen faciayı kalbinde hisseden insanlara rastlayamayan yazar, Yugoslavya'daki Rus göçmen topluluğunun çekirdeğini oluşturan monarşi yanlılarından özellikle uzak duruyordu.

Petrov'un göçmen monarşistlerle ilgili kendine has görüşlerini Rus devriminin sebeplerini konu alan "Hastalığın Temel Nedenleri" adlı yarım kalan makalesinde bulabiliriz. Makalede yer alan fikirlere örnek olarak, aşağıdaki satırlar gösterilebilir:

"Burada, yuvalandıkları başlıca ülke olan Sırbistan'da sayıları yirmi bini bulan Rus monarşistlerle ilgili çok şey söylemek istemiyorum. Olayları anlayabilme konusunda bu insanlar kesinlikle birer umutsuz vakadır. Monarşi fikrine yaklaşım açısından baktığımızda, 'Sırp' monarşistleri 'Tanrım, beni dostlarımdan koru, düşmanlarımla kendim baş ederim' deyimindeki 'dostlardan' farksızdırlar. Kendilerini Rus monarşistleri olarak tanıtan bu adamlar herkesi suçlarken, kendi açgözlü ihtiraslarını ve geçmişte yaptıkları zorbalıkları hiç hatırlamazlar. Aydınları, Yahudileri, Masonları, Hür Masonları, hatta Deccal'ı bile suçlarlar. Eğer Rus zorbaların en çok sevdiği konuşmacıyı şahsen dinlememiş olsaydım, birilerinin Belgrad Bilimler Akademisi'nin duvarları arasında, Rus devriminin sorumlusu olarak Deccal hakkında tam iki saatlik bir konuşma yapabileceğine kesinlikle inanmazdım. Görünen o ki, Ruslar monarşist değiller, Rus monarşisinin açgözlü zorbaları ise kamuoyunu yanıltma çabası içerisindedirler. İnsanları yanlış yönlendirmeyi ve böylece, Rusya'nın çöküşünün baş sorumlularını, kendi yırtıcı ve başına buyruk zorbalıklarını kamuoyundan gizlemeyi amaçlamaktadırlar."

Petrov, daha önceki olaylardan dolayı patlamaya hazır bir volkana benzeyen ve sabrı tükenen halkın kızgınlığını Ekim Devrimi'nin başlıca nedeni olarak görmekteydi. Kendisi bu konuda şunları yazmıştır:

"Lenin ve Bolşevizm Rusya'nın başına gelen facianın sorumluları değil, halkın hastalıklı ruhunun tezahürü ve sonucudur. Halk kitleleri onun peşinden gittiler, çünkü kendilerini esir almış hain, karanlık ve kinci duygu ve güçlerin Lenin'in şahsında vücut bulduğunu gördüler. Lenin ve Leninçilik – Rus halkının bedenini ve ruhunu saran kötü huylu bir yaradır."

Petrov'un Rusya'da olup bitenlerle ilgili düşüncelerinde karamsarlık hakimdi, zira vatanının kısa süre içerisinde iyileşeceğine inanmıyordu. Buna karşılık, gurbette yaşadığı yıllarda kaleme aldığı yazılar ve yaptığı konuşmaların yeni bir umutla – kendisine kucak açan Yugoslavya ve ona manevi olarak yakın bulduğu Bulgaristan'ın kalkınacağı inancı ve umuduyla – dolu olduğunu görebiliriz. Petrov'un idealleri değişmemişti, sadece bunların uygulama alanı farklıydı. Bu kez vaazları ile yeni yaşam mimarları olarak gördüğü Yugoslav ve Bulgarlara hitap ediyordu.

O dönem hayatının sonuna yaklaşmakta olan Grigoriy Petrov'un dört yıldan biraz fazla ömrü kalmıştı. Bu süre zarfında hayal bile edilemeyecek kadar çok iş yapmayı başardı. Bütün Yugoslavya'yı baştan sona dolaşarak, yak-

laşık 1500 konferans verdi. Önceleri Rusça konuşsa da, Sırpçayı öğrendikten sonra konuşmalarını bu dilde yapmaya başladı. Konferanslarında çok çeşitli dinleyici kitlelerine hitap ederken, birkaç kez de Müslüman kadınlara kadının dünyada ve toplumda üstlendiği rolü konu alan konferanslar vermişti.

Onun konuşma yaptığı salonlar tıklım tıklım dolardı. Marina Grigoryevna Konrid'in hatıraları bunun kanıtıdır:

"Babam nadiren eve gelirdi, sürekli konferanstan konferansa koşardı. Zinaida İvanovna ile ben sık sık babamla birlikte seyahat ederdik, o zaman daha çocuktum."

Ayrıca, babasının konferanslarının eşi benzeri görülmemiş bir başarıyla gerçekleştiğini anlatan Marina Konrid, bir keresinde konuşmasının ardından dinleyicilerin Petrov'u omuzlarına aldığını ve kendisinin, babasını alıp bir yere götürdüklerini düşünerek çok korktuğunu söylüyor.

Petrov'un Yugoslavya'da elde ettiği başarı ve artan popülerliğinin başlıca nedeninin, Rusya'da olduğu gibi, burada da dinleyici ve okuyucuların kalbine hitap eden konulara değinmesi olduğu belirtilmektedir. Kendisi, konuşmalarında vatanı gerçek anlamda sevmenin ne demek olduğunu anlatarak, hayatın mimarı, toplumsal yaraları iyileştiren bir tabip ve halkın eğitilerek, kültürel gelişmişlik düzeyinin artmasına katkıda bulunacak bir öğretmen olmak için nasıl yaşamak gerektiğinden bahsederdi.

Konuşmaları ve yazıları insanların kalbini, değişimlerin gerçekleşebileceğine olan umutla ve ülkede yaşam koşullarının iyileştirilmesinin halkın elinde olduğu ve bunun için her bir vatandaşın sorumluluk alması gerektiğine dair inançla doldurmaktaydı.

Petrov ailesi 1923 yılının sonunda bir araya gelebildi. O zamana dek Belgrad'da yaşayan Grigoriy Petrov, çocuğunun temiz hava soluyarak, doğal bir ortamda büyüyebilmesi için ailesiyle beraber Belgrad yakınlarında bulunan Pançevo kasabasına taşınmayı tercih etti. Kızı Marina Grigoryevna aile içindeki sıcaklığın hiç azalmadığını, babasının çok sayıda dost ve hayranının evlerinde özenle misafir edildiğini anlatıyor.

Bu dönemde yazarlık faaliyetlerine devam eden Petrov daha çok gazetelere makale yazarken, kitapları Sırp ve Bulgar dillerinde yayımlanmaktaydı. Bu yayınların bir kısmı yaptığı konuşmaların yazıya dökülerek, tashih edilmiş metinlerinden oluşmaktaydı. Elle yazılmış metinler Bulgaristan'a gönderildikten sonra yazarın eski ve sadık dostu Dinyo Bojkov bu metinleri Bulgarcaya çevirerek, yayımlanmasını sağlamaktaydı. Bojkov hatıralarında, Petrov'un yaklaşık 50 kitabını yayımladığını söylüyor. Bulgarca basılan fakat Rusça henüz gün yüzüne çıkmamış bu çalışmaların müsveddeleri halen Bojkov'un torunu tarafından Sofya'da muhafaza edilmektedir.

'Beyaz Zambaklar Ülkesinde' Petrov'un son kitapla-

rından biriydi. Kitabın 1923 yılında bitmesinin hemen ardından Sırpça baskısı yayınlandı. Bulgarca baskısı ile ilgili çalışmalar sürdüğü sırada Grigoriy Petrov ciddi şekilde hastalandı. Aile arasında yapılan istişarede, durumu hızla ağırlaşan hastayı Fransa'da bulunan ve Petrov'un yakın arkadaşı Profesör İvan Pavloviç Aleksinski'nin de görev yaptığı Maison de Santé adlı kliniğe yatırma kararı alındı. Yola çıkmadan hemen önce Grigoriy Petrov, kaleminden çıkan son çalışmayı – "Bulgar Gençliğine" başlıklı mektubu önce kendisi yazmaya, bir süre sonra ise söyleyerek yazdırmaya çalıştı. Mektup aşağıdaki gibi bitmektedir:

"Değerli gençler, sizinle çok şey konuşmak isterdim, fakat şu an çok ağır, ölümcül bir hastalığa yakalandım ve önümüzdeki günlerde riskli bir ameliyat için Paris'e gideceğim."

Daha sonra ise Bojkov'a hitaben şunları söylemektedir:

"Değerli dostum, artık konuşacak gücüm bile kalmadı... Size ayrıca yeni bir kitapçığımı, önemli ilaveler yapılmış haliyle Rusça gönderiyorum, burada çok kısa bir süre önce yayımlandı ve büyük başarı elde etti... 'Zambaklar'ı almadım henüz, Paris'e göndermenizi rica ederim. Sizi kalpten seven G. Petrov, 3 Haziran, Pançevo."

Dinyo Bojkov Bulgarca yayınlanmış 'Beyaz Zambaklar Ülkesinde' kitabını Fransa'ya göndermiş olsa bile, Petrov bu kitabı görmeye fırsat bulamadan, ameliyatın hemen ar-

dından vefat etti. Ameliyat sırasında kendisinin tedavisi mümkün olmayan kanser hastalığına yakalandığı tespit edilmişti. Vasiyeti üzerine, yazarın naaşı Pançevo'ya gönderildi. Bir süre sonra Sırbistan'ın kuzeyinde bulunan Noviy Sad kentine taşınan Zinaida İvanovna kocasının küllerini burada, Uspenski Mezarlığı'nda toprağa verdi.

Yugoslavya'da iktidara gelen komünist rejimden kaçan aile İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, 1950'li yıllarda Münih'e sığındı. Zinaida İvanovna, kızı Marina ve kocası Pavel Konrid'den oluşan aile büyük sıkıntılarla karşılaşırken, Marina ve Pavel Münih'in merkezinde posta pulu ticareti ile uğraşan ve daha sonra uzun yıllar işletecekleri bir dükkan açtılar. Zinaida İvanovna 1975 yılında hayatını kaybetti. 1981 yılında ise Marina, babasının küllerinin defnedildiği Uspenski Mezarlığı yönetiminin bölgede yeniden düzenleme çalışması yaptığını ve bu çerçevede, Petrov'un mezarının bulunduğu kısmın yıkılacağını öğrendi. Bunun üzerine Marina Grigoryevna babasının mezarını Almanya'ya nakletti.

Grigoriy Petrov'un kabri bugün Münih'teki Ostfriedhof Mezarlığı'nda bulunmaktadır.

Moskova Üniversitesi'nde başarılı bir matematik profesörü olan Raçinski, herkesin gıptayla baktığı kariyerini bir kenara bırakıp istifa eder. Hem de yalnızca köyüne gidip sıradan bir öğretmen olabilmek için. Başta kimselerin anlam veremediği bu durum, Raçinski'nin hayatında aldığı en önemli karardır. Çünkü halkın içindeki keşfedilmemiş cevherleri bulacak ve onları parlatıp hak ettikleri gibi aydınlığa kavuşturacaktır.

Profesör Raçinski'nin bir bilinmeze doğru attığı adımlar, bu yoldaki umutları ve fedakarlıkları sizi öylesine sarsacak ki hayatta neyin önemli olduğunu ve sonunda gurur duyacağınız bir yaşam sürmeniz için ne yapmanız gerektiğini bir kez daha sorgulayacaksınız. Bu küçük ama etkisi büyük kitapta yalnızca bir öğretmenin çırpınışını değil, aynı zamanda Rusya'nın o dönemdeki içler acısı durumunu, halkın tembelliği, sefaleti ve cehaletiyle nerelere sürüklendiğini ve eğer doğru yönlendirilirse neler başarabileceğini de okuyacaksınız. Atatürk tarafından, bir bataklıklar ülkesi olan Finlandiya'nın kurtuluşunun ülkemize örnek olarak gösterildiği *Beyaz Zambaklar Ülkesinde*'yi yazan Grigoriy Petrov'un kaleminden yine unutulmaz, sarsıcı bir hikaye.

₺ 9.00
ISBN: 978-605-9702-62-1
9 786059 702621